İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, 23: 1-xx

DOI: 10.26650/ihid.23.003
http://dergipark.gov.tr/iuihid
http://ihid.istanbul.edu.tr

İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Başvuru: 21.08.2024
Revizyon Talebi: 04.10.2024
Son Revizyon: 10.10.2024
Kabul: 25.10.2024
Online Yayın: 20.11.2024

Çevrimiçi Platformlar İçin Dijital Hizmetler Yasası'nın Hukuki Çerçevesi

Legal Framework of the Digital Services Act for Online Platforms

Elif Beyza Akkanat-Öztürk*, Eylül Erva Akın**

Öz

Bu çalışma, Dijital Hizmetler Yasası (*Digital Services Act-DSA*) uyarınca çevrimiçi platformlar için öngörülmüş hukuki yükümlülüklerin kapsamlı bir değerlendirmesine özgülenmiştir. Bu kapsamda DSA'nın çevrimiçi platformlara ve bu düzenlemenin gelecekteki potansiyel düzenleme olası etkileri incelenmiştir. DSA, Avrupa Birliği'nin dijital alanı düzenlemeye yönelik en kapsamlı ve yenilikçi girişimlerinden biridir. Bu düzenlemenin amacı çevrimiçi platformların sorumluluklarını ve yükümlülüklerini netleştirmek, dijital hizmetlerin daha güvenli ve şeffaf bir şekilde sunulmasıdır. Bir diğer ifadeyle DSA, internet ortamındaki yasal belirsizlikleri azaltmayı, kullanıcı haklarını korumayı ve platformların toplum üzerindeki etkisini denetlemeyi amaçlamaktadır.

İlk olarak DSA'nın yürürlük sürecinden itibaren Avrupa Birliği'nde çevrimiçi platformların düzenlenmesi ve dijital hizmetler üzerine mevcut hukuki çerçeve analiz edilmiştir. DSA ile çevrimiçi platformların "dönüşen rolü" ve bu yeni rolün getirdiği sorumluluklar değerlendirilmiştir. DSA hükümlerinde içeriğe yönelik müdahaleler ve sorumluluk rejimi incelenmiş; temel hak ve hürriyetler arasında denge arayışının nasıl sağlandığı ve şeffaflık hükümlerinin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca çocukların çevrimiçi ortamda korunmasına dair hükümler ayrı bir başlık altında incelenmiş; çocuk haklarının korunmasında DSA'nın yeterliliği, platformların yükümlülüklerinin kapsamı ve zararlı içerik kavramının ele alınış şekilleri analiz edilmiştir.

Son olarak içeriğe yönelik müdahale içeren kullanım koşulları değerlendirilmiş ve özel nitelikli kişisel verilerin korunması ile davranışsal reklamcılık uygulamaları ele alınmıştır. Bu bağlamda DSA'nın çevrimiçi platformların işleyişine ve kullanıcı haklarına etkisi, şeffaflık ve sorumluluk ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Dijital Hizmetler Yasası • Çevrimiçi platformlar • Hukuki yükümlülük • Hesap verilebilirlik • İçerik denetimi

Abstract

This paper comprehensively evaluates the legal obligations prescribed for online platforms under the Digital Services Act (DSA). It examines the current impacts of DSA on online platforms and potential future implications. The DSA represents one of the European Union's most comprehensive and innovative initiatives to regulate digital spaces. The objective of this regulatory framework is to clarify the responsibilities and obligations of online platforms and to provide secure and transparent digital services. In other words, the DSA aims to reduce legal uncertainties in the internet environment, protect user rights and control the impact of platforms on society. In this perspective, the regulation of online platforms and the existing legal framework for digital services within the European Union are analysed. The evolving role of online platforms with DSA and the responsibilities of this new role are discussed.

* **Sorumlu Yazar:** Elif Beyza Akkanat-Öztürk (Dr. Öğr. Üyesi) İstanbul Üniversitesi, Karşılaştırmalı Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye. E-posta: eba@istanbul.edu.tr ORCID: 0000-0003-4856-9733
** Eylül Erva Akın (Arş. Gör.) Milano Üniversitesi, Cesare Beccaria Hukuk Fakültesi, Milano, İtalya. E-posta: eylul.akin@unimi.it ORCID: 0000-0003-1011-8240

Atıf: Akkanat Öztürk, Elif Beyza and Akın, Eylül Erva. "Legal Framework of the Digital Services Act for Online Platforms" (2024) 23 İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi 1. https://doi.org/10.26650/ihid.23.003

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

This study examines content moderation and the liability regime under the DSA, highlighting the balance between fundamental rights and freedoms and the importance of transparency obligation. Special attention is given to the protection of children online, assessing the adequacy of the DSA in safeguarding children's rights, the scope of platform obligations and how the concept of harmful content is addressed. Finally, terms of use involving content moderation and protection of special categories of personal data and behavioural advertising practises are examined. The impact of DSA on the operation of online platforms and user rights is evaluated within the framework of transparency and accountability principles.

Keywords

Digital Services Act • Online platforms • Legal liability • Accountability • Content moderation

Extended Summary

The Digital Services Act represents a landmark regulatory initiative by the European Union that aims to establish a comprehensive framework for the regulation of online platforms and digital services. The DSA is designed to address the growing complexities and challenges associated with the digital ecosystem, particularly in relation to platform accountability, content moderation, user rights and the protection of vulnerable groups like children. This article provides an in-depth evaluation of the legal obligations imposed on online platforms under the DSA.

One of the primary motivations behind the DSA is the need to address the imbalance of power between large online platforms and their users. The rise of digital platforms has led to significant changes in how content is created, shared, and consumed. However, these platforms often operate with minimal oversight, leading to concerns about misinformation, harmful content, and user data exploitation. The DSA aims to rectify this by imposing clear legal obligations on platforms to manage content and ensure user safety.

A critical aspect of the DSA is its emphasis on the evolving role of online platforms, from passive intermediaries to active regulators. Historically, platforms have been viewed as neutral conduits of information, merely hosting content generated by users without taking responsibility for content or its impact. However, the proliferation of harmful and illegal content has necessitated a re-evaluation of this role. The DSA requires platforms to take a more active stance in moderating content, which includes swift removal of illegal content and implementation of measures to prevent its dissemination. This shift reflects a broader trend towards greater accountability in the digital space, recognising that platforms, by virtue of their influence, have a duty to protect the public from harm.

The DSA also introduces a liability regime for online platforms, particularly focusing on the responsibilities of very large online platforms (VLOPs) that have significant reach and impact on society. These platforms are required to conduct regular risk assessments to identify and mitigate potential harms arising from their services, including the dissemination of illegal content, disinformation and violations of fundamental rights. This risk-based approach is complemented by transparency requirements, which mandate that platforms provide clear and accessible information about their content moderation policies, the use of algorithms, and advertising practises. By enhancing transparency, the DSA aims to ensure that users are better informed about how their data are used and how content decisions are made.

An important dimension of the DSA is its focus on balancing fundamental rights and freedoms with the need for content regulation. The regulation explicitly

acknowledges the importance of safeguarding freedom of expression while simultaneously addressing the need to prevent harm and protect vulnerable groups. However, DSA presents inconsistencies in that it does not require online platforms to monitor illegal activities on their platforms while simultaneously mandating the prevention of infringements, leading to potential contradictions in enforcement across the EU. This balancing act is one of the most challenging aspects of the DSA, as it requires platforms to navigate the fine line between moderating content to prevent harm and ensure that such moderation does not unjustly infringe on users' rights. The DSA's transparency requirements are crucial in this regard because they provide users with the ability to understand and challenge the decisions made by platforms regarding content moderation.

The protection of children in online environments is another significant focus of DSA. The DSA sets out specific obligations for platforms to implement safeguards that protect children's rights online. The adequacy of these measures in effectively safeguarding children's rights is critically examined in this article, highlighting both the strengths and potential gaps in the DSA provisions.

The DSA also addresses the issue of harmful content and how platforms manage such content. The concept of harmful content, which can include hate speech and disinformation, presents a complex challenge for regulators. The DSA requires platforms to develop clear policies for handling harmful content, including mechanisms for reporting and removal. However, the subjective nature of harmful content means that platforms must make difficult decisions about content moderation while avoiding over-removal.

Another crucial area explored in this article is the regulation of personal data and behavioural advertising under the DSA. The use of personal data for targeted advertising has been one of the most contentious issues in the digital economy, raising concerns about privacy, consent, and the manipulation of user behaviour. The DSA introduces stricter rules on how platforms may collect and use personal data, particularly sensitive data, and emphasises the need for greater transparency and user control over how their data are used. This is seen as a necessary step towards rebalancing the relationship between platforms and users and ensuring that users are not exploited for commercial gain without their informed consent.

Finally, the article considers the broader implications of DSA for the future of the digital ecosystem. The DSA is a significant step towards regulating the power of large online platforms, but it also raises questions about the future role of regulation in the digital space. Implementing the DSA will require ongoing collaboration between platforms, regulators, and other stakeholders to ensure that the regulations are effective and do not stifle innovation or freedom of expression. The potential for

the DSA to serve as a model for other jurisdictions is also discussed, considering how the principles of transparency, accountability, and user protection can be applied globally.

In conclusion, the DSA represents a bold attempt by the European Union to shape the future of the digital landscape by imposing clear and enforceable obligations on online platforms. While the DSA offers a robust framework for protecting users and ensuring platform accountability, its success depends on careful implementation and the willingness of platforms to embrace their responsibilities. The article argues that the DSA, despite its challenges, is a necessary evolution in the regulation of digital services and has the potential to significantly enhance the safety, transparency, and fairness of the online environment.

Giriş

Dijital hizmetlerin, bireyler üzerindeki etkisinin artmasıyla birlikte çevrimiçi platformların yasal sorumluluklarını netleştiren ve kullanıcı haklarını koruyan düzenlemelere olan ihtiyaç daha da belirgin hale gelmiştir. Bu bağlamda Avrupa Birliği'deki en kapsamlı ve yenilikçi yasal girişimlerden biri olan DSA, dijital alanın düzenlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Bu çalışma, DSA'nın yürürlüğe girmesiyle çevrimiçi platformların karşı karşıya kaldığı yeni hukuki yükümlülüklerin içeriğinin ortaya konulmasına yöneliktir. DSA'nın hedefleri arasında, çevrimiçi hizmetlerin daha güvenli ve kullanıcı dostu hale getirilmesi, zararlı içeriklerin önlenmesi ve başta çocuklar olmak üzere çevrimiçi ortamda temel hak ve hürriyetlerin etkin bir şekilde korunması bulunmaktadır[1]. Bu hedefler gözetilerek işbu çalışmanın da planı oluşturulmuştur. Ayrıca bu hedeflere ulaşmak bakımından düzenlemenin başarısı ve bu düzenlemenin genel gözetleme yasağıyla ilişkisi tartışmaya açılacaktır. Zira bu düzenlemeyle çevrimiçi platformların dönüşen rolü bağlamında, platformların içeriğe yönelik müdahale sorumlulukları genişletilmiştir. Bu durum farklı temel hak ve hürriyetler arasında bir denge gözetilmesi ihtiyacını da beraberinde getirmektedir.

Bunun yanı sıra, çocukların çevrimiçi ortamda korunması ve davranışsal reklamcılık uygulamalarının kişisel verilerin korunması perspektifinden değerlendirilmesi, çalışmanın odak noktalarından bir diğerini oluşturmaktadır. Çünkü DSA'da çocukların korunmasına dair özel yükümlülükler öngördüğü gibi aşağıda ayrıntısına yer verileceği üzere bu hükümlere dayanılarak çevrimiçi platformların denetimine derhal başlanmıştır[2].

Dijital Hizmetler Yasası, çevrimiçi platformlara yönelik dijital alanın geleceğini şekillendirmeye yönelik cesur bir girişim olarak nitelendirilebilecektir. DSA, kullanıcıların korunması ve platformların hesap verebilirliğinin sağlanması adına sağlam bir çerçeve sunmakla birlikte; DSA'nın başarısı özenli bir uygulamaya ve platformların sorumluluklarını benimsemeye istekli olmalarına bağlıdır. Bu çalışmada DSA hükümlerinin uygulanmasındaki zorluklara rağmen çevrimiçi hizmetlerin düzenlenmesinde gerekli bir evrim olduğunu ve dijital ortamın güvenliği, şeffaflığı ve adilliğini önemli ölçüde artırma potansiyeline sahip olduğu savunulmaktadır.

Bu doğrultuda öncelikle DSA öncesi AB'deki düzenlemelere de kısaca temas edilerek DSA'ya duyulan ihtiyaç üzerinde durulacaktır. Akabinde DSA'nın çevrimiçi platformlar için öngördüğü içeriğe müdahale, çocukların çevrimiçi ortamda korunmasına dair esaslar ve son olarak kişisel veri işleme faaliyetine dair yükümlülükler

[1] Bkz. DSA-Recitals 3.

[2] Bkz. Bölüm Başlığı: C./2.

sırasıyla ayrı başlıklar altında hukukî düzenlemenin (DSA) içeriğini belirlemek amacıyla incelenecektir. Her bir başlığın, bir monografik eserin konusunu oluşturabilecek kapsamda olduğu da gözetilerek ilgili başlıklarda DSA hükümlerine dair genel bir çerçeve çizilmeye gayret edilecektir.

Avrupa Birliği'nin bu düzenleme aracılığıyla dijital alanda küresel bir standart oluşturma çabası, diğer hukuk düzenlerinde de benzer düzenlemelerin benimsemesi olasılığını artırmaktadır[3]. Bu yönüyle DSA hükümlerine ilişkin her tartışma esasında Türk hukukunun Avrupa Birliği hukukuyla ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda; DSA'ya dair inceleme, esasında Türk hukukundaki muhtemel gelişmelere dair de bir perspektif sunacaktır.

A. Dijital Hizmetler Yasası (DSA) ve Düzenlemenin Gerekliliği

1. Avrupa Birliği'nde Çevrimiçi Platformların Düzenlenmesi ve Dijital Hizmetlerin Hukuki Çerçevesi

Dijital hizmetlerin dünya genelinde hızla yayılması ve veri üretiminin, toplanmasının ve kullanılmasının artmasıyla çevrimiçi platformlar da bilgi toplumu hizmetlerinin önemli bir parçası haline gelmiştir[4]. Aracı hizmet sağlayıcı *(intermediary service provider)*[5], çevrimiçi platformları da kapsayacak şekilde dijital iletişim ve bilgi paylaşımında önemli bir rol oynayan çeşitli hizmet türlerini sunan aktörü ifade eder[6]. Genel olarak yer sağlama *(hosting)* hizmeti olarak tanımlanan çevrimiçi platformlar, yalnızca veri depolama ve iletim işlevi görmekle kalmayıp aynı zamanda kullanıcılar için sosyalleşme, alışveriş yapma, ifade ve içerik paylaşma alanlarına dönüşmüştür.

Çevrimiçi platformların bu önemli rolü, onlar bakımından kullanıcı verilerini koruma, içerik denetimi yapma ve çeşitli hizmetler sunma gibi sorumluluklarını da gündeme getirmektedir. Özellikle siber tehditlerin ve veri ihlallerinin artışı; çevrimiçi platformların, kullanıcıların güvenliğini ve gizliliğini sağlama konusunda ciddi önlemler alması gerektiğini ortaya koymaktadır[7]. Bu bağlamda bağımsız kanun koyucular ve idari otoriteler de çevrimiçi platformların daha etkili bir şekilde regüle edilmesi için çeşitli girişimlerde bulunmaktadır ki hukuki düzenlemeler, söz konusu

---

[3] Avrupa Birliği düzenlemelerinin birlik dışı ülke hukuklarına etkisine dair ayrıca bkz. Anu Bradford, *The Brussels Effect: How the European Union Rules the World* (Oxford University Press 2020) 25 vd. Nitekim T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan Orta Vadeli Program (2025-2027)'da şu ifadelere yer verilmiştir: "*Mal ve hizmet ihracatını etkileyen yönleriyle AB dijital ekonomi düzenlemeleri ve Yeşil Mutabakatı doğrultusunda, rekabetçiliğin artırılması için gerekli mevzuat, destek politikaları ve uluslararası anlaşmalara yönelik hazırlıklar tamamlanacaktır* (s. 45)". bkz. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/09/Orta-Vadeli-Program_2025-2027.pdf> Accessed 5 September 2024.

[4] Ayrıca bkz. İpek Çevik, 'AVRUPA BİRLİĞİ DİJİTAL HİZMETLER YASASI'NIN DEĞERLENDİRMESİ' (2023) 2 YBHD 387, 389 ve 393.

[5] Aracı hizmet sağlama faaliyeti yer sağlama-barındırma (*hosting*), salt erişim hizmeti (*mere conduit*) ve ön belleğe alma (*caching*) faaliyetlerinin tümünü ifade etmektedir. Ayrıca bkz. DSA-Recitals 5, 19.

[6] Bkz. DSA-Recitals 5.

[7] Bkz. DSA-Recitals 87, DSA m. 35.

girişimlere örnektir. Bu düzenlemelerin amacı, çocuklar dahil olmak üzere tüm kullanıcıların dijital ortamda daha iyi korunmasını sağlamak ve çevrimiçi platformların hukuka uygun bir şekilde faaliyet göstermesini temin etmektir[8].

Avrupa Birliği'nde özellikle çevrimiçi platformların kullanıcı verilerini nasıl yöneteceği, hukuka aykırı içeriklerle nasıl başa çıkacağı ve şeffaflık standartlarına nasıl uyacağı konusunda kapsamlı düzenlemeler getirildiği ifade edilebilir. Zira çevrimiçi platformların hesap verebilirliğini artırmak da Avrupa Birliği hukuk politikasının amaçlarındandır.

Bu düzenlemelere örnek vermek gerekirse Dijital Tek Pazarda Telif Hakları ve Bağlantılı Haklar Direktifi'nin 17. maddesinde, çevrimiçi içerik paylaşım hizmeti sağlayıcılarına *(online content sharing service providers)*, kullanıcılar tarafından yüklenen içeriklerdeki telif hakkı ihlallerini gözden geçirme, kaldırma ve yeniden yüklenmesini önleme yükümlülüğü öngörülmüştür[9].

Telif hakkı ihlallerinin yanı sıra çevrimiçi platformlar, içeriklerin çocuklar için zararlı olup olmadığını denetlemek, kullanıcı verilerini korumak ve dijital etkileşimleri güvenli bir şekilde yönetmek açısından da kritik bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda, bir diğer düzenlemeyse video paylaşım platformlarının 2018/1808 sayılı Görsel-İşitsel Medya Hizmetleri Direktifi *(Audiovisual Media Servises Directive-AVMSD)* kapsamına alınmasıdır. Bu durum, AB'nin çevrimiçi zararlı içerikleri engelleme yönündeki tercihini de ortaya koymaktadır[10]. AVMSD, öncelikle çocuklar için zararlı olan çevrimiçi içeriklere odaklanmaktadır. Çocukların internet ortamında korunması için şiddet, nefret, terörizm ve görsel-işitsel ticari reklamlara yönelik çeşitli kısıtlamalar getirilmiştir. Bu hedefe ulaşmak için video paylaşım platformları, yaş doğrulama mekanizmaları, ebeveyn kontrolü ve otomatik filtreler gibi uygun önlemleri kullanmalıdır.

Aynı şekilde 2016/679 sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ve 2022/2065 sayılı Dijital Hizmetler Yasası *(Digital Services Act-DSA)11* gibi düzenlemeler, çevrimiçi platformların yükümlülüklerini belirlemekte ve kullanıcıların dijital ortamda daha güvenli bir deneyim yaşamalarını hedeflemektedir. Ayrıca 2022/1925 sayılı Dijital Pazar Yasası *(Digital Markets Act-DMA)* ve 2024/1689 sayılı Yapay Zekâ Yasası *(Artificial Intelligence Act)* gibi diğer düzenlemeler de AB

8 Bkz. DSA-Recitals 3.

9 Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC, OJ L 130, 17.05.2019.

10 Directive (EU) 2018/1808 of the European Parliament and of the Council of 14 November 2018 amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) in view of changing market realities, OJ L 303, 28.11.2018.

11 Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) (Text with EEA relevance), OJ L 277, 27.10.2022.

içindeki mevzuatın parçalanmış yapısını sona erdirerek dijital pazarın ve yapay zekâ teknolojilerinin daha tutarlı ve uyumlu bir şekilde yönetilmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Zikredilen hukuki düzenlemelerin birçoğunun ortak özelliği, direktif değil, tüzük *(regulation)* niteliğinde olmalarıdır. Tüzükler, doğrudan bağlayıcı olup AB üye devletlerindeki kişilerin aynı hak ve yükümlülüklere tabi olmasını sağlamaktadır[12]. Böylece Avrupa Birliği genelinde kuralların tutarlı ve etkili bir şekilde uygulanmasını temin hedeflenmektedir.

AB mevzuatında, dijital hizmetleri ve aracı hizmet sağlayıcıların sorumluluk rejimine dair ilk yasal çerçeve, 2000/31/EC sayılı e-Ticaret Direktifi ile oluşturulmuştur[13]. Bu Direktif, dijital ortamda ticaretin düzenlenmesine ve aracı hizmet sağlayıcıların sorumluluklarına ilişkin temel kuralları belirlemiştir.

E-Ticaret Direktifi, pasif ve aktif aracı hizmet sağlayıcıları arasında ayrım yapmakta ve içerik hakkında bilgi veya kontrol sahibi olmayanları, sorumluluktan muaf tutmaktadır[14]. Buna "güvenli liman rejimi" denmektedir[15]. Bu "güvenli liman" rejiminden yararlanabilmek için aracı hizmet sağlayıcısının faaliyetleri, sadece üçüncü kişi bilgilerinin kullanıma sunulduğu bir iletişim ağının işletilmesi ve bu ağa erişim sağlanmasıyla ilgili teknik süreçlerle sınırlı olmalıdır. Aracı hizmet sağlayıcıları bilgiyi otomatik olarak depolamalı veya aktarmalı, içeriğe dair hakkında hiçbir bilgiye veya kontrole sahip olmamalıdır[16]. Bilgi için "sadece bir kanal" *(mere conduit-salt erişim hizmeti sunan)* olarak hareket eden veya "önbelleğe alma" *(caching)* veya "yer sağlama" *(hosting)* hizmetleri sağlayan aracı hizmet sağlayıcılar, bu içeriğe karşı tarafsız veya pasif bir tutum sergiledikleri sürece yasadışı içerikten sorumlu değildir.

Öte yandan e-Ticaret Direktifi'nin 15. maddesine göre aracı hizmet sağlayıcılarının tüm içeriği denetlemek gibi genel bir yükümlülüğü bulunmamaktadır. Netice itibarıyla e-Ticaret Direktifi kapsamında aracı hizmet sağlayıcıları, içeriği denetlemedikleri için sorumlu tutulamazlar. Üye devletler, aracı hizmet sağlayıcılarının tüm hukuka aykırı içerikleri denetlemelerini zorunlu kılamayacakları gibi bu tür bir zorunluluğu kendi iç hukuklarında da öngöremezler. Zira böyle bir genel gözetim (denetleme) yükümlülüğü, kullanıcıların ifade özgürlüğü başta olmak üzere temel hak

---

12 Treaty on the Functioning of the European Union (Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma), m. 288 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT> accessed 6 October 2024.

13 Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market ('Directive on electronic commerce'), OJ L 178, 17.7.2000.

14 Aktif aracı hizmet sağlayıcıları, e-Ticaret Direktifi'nin 12-14. Maddelerinden yararlanamamaktadır, bkz. *L'Oréal and Othersv. eBay and Others* (C-324/09) EU:C:2011: 474 para 113, 116 ve 123; *Coöperatieve Vereniging SNB-REACT U. A. v. Deepak Mehta* (C-521/17) EU:C:2018:639 para 52.

15 E-Ticaret Direktifi m. 15(1)(b).

16 E-Ticaret Direktifi Recital 42.

ve hürriyetlerini tehdit edebilir[17]. Ayrıca ulusal mahkemeler ve yetkililer "bir ihlali sona erdirmek veya önlemek" amacıyla bu aracı hizmet sağlayıcısına karşı tedbir kararı alabilir. Bu hükümlerin ortak özelliği *ex-post* bir koruma mekanizması öngörmeleridir. Çünkü yalnızca içeriğin hukuka aykırılığı hakkında bilgi edindikten sonra devreye gireceklerdir.

Dijital teknolojilerdeki hızlı gelişmeler ve internetin evrimi, çevrimiçi faaliyetlerde önemli değişikliklere yol açmıştır[18]. Günümüzde aracı hizmet sağlayıcıları, zamanla daha proaktif bir rol üstlenme eğilimi göstermiştir. Örneğin çevrimiçi platformların genellikle yer sağlama *(hosting)* işlevi ön plandadır[19] ve bu durum onların pasif aracı rolüne işaret etmektedir. Ancak çevrimiçi platformlar diğer aracı hizmet türlerinden ayrışan ve onları daha "aktif" kılan bazı özelliklere sahiptir.

Bir diğer ifadeyle çevrimiçi platformlar, içerikler ve kullanıcı etkileşimlerinde aktif bir rol üstlenmektedir. Örneğin *Youtube*, Youtube İş Ortağı Programı kapsamında içerik üreticilerinin *Youtube*'daki içeriklerinden para kazanmasını sağlamaktadır[20]. Bu gibi durumlarda *YouTube*, içerik oluşturmaya yönelik karar verme ve teşvik sürecinde ve kullanıcı etkileşiminde aktif bir rol oynamaktadır. Bir başka örnek ise *YouTube Premium* kapsamında, *YouTube*'un kendisinin de finanse ettiği ve *YouTube Originals* adı altında dizi ve filmler üretmesidir. Şu hâlde abonelik modeli çevrimiçi platformları, editoryal sorumluluğu[21] olan isteğe bağlı hizmetlere yaklaştırmaktadır. Geçmişte bazı bağımsız idari otoriteler, *YouTube* kanallarını belirli durumlarda isteğe bağlı hizmet olarak kabul etmiştir[22]. Bu sebeple çevrimiçi platformların kullanıcı tarafından yüklenen içeriğin üretimine "katılmadığını" söylemek güçtür. Dijital çağda çevrimiçi platformlara yönelik sorumlulukların artması gerekliliği de platformların bu "aktifliğinden" ileri gelmektedir.

---

17 e-Ticaret Direktifi'nin 15. maddesine göre, AB üye devletlerinin, aracı hizmet sağlayıcılara ilettikleri veya depoladıkları bilgileri denetleme ya da hukuka aykırı faaliyeti gösteren olguları veya koşulları aktif olarak izleme konusunda genel bir yükümlülük getirmelerine izin verilmediği, zira böyle bir genel gözetim (denetleme) yükümlülüğünün kullanıcılarının ifade özgürlüğü üzerinde caydırıcı bir etkiye sahip olacağı hakkında detaylı bilgi için bkz: Tarlach McGonagle, *Free Expression and Internet Intermediaries: The Changing Geometry of European Regulation*, in Giancarlo Frosio (ed.), Oxford Handbook of Online Intermediary Liability, (Oxford University Press, 2020) 7.

18 Kullanıcı verilerinin analizine dayalı satış ve reklam modellerinin ve bir veri işleme yöntemi olan profillemenin artışı, bu değişikliklere örnektir. DSA tarafından belirlenen riskleri değerlendirmek için gerekli olmadıkça içerik denetimi için profil oluşturmanın yasaklanması gerektiği ve kullanıcıların korunmasını sağlamak için proaktif önlemler alma konusunda aracı hizmet sağlayıcıların artan sorumluluğu hakkında bkz. Jorge Morais Carvalho, Francisco Arga Lima and Martim Farinha, 'Introduction to the Digital Services Act, Content Moderation and Consumer Protection' (2021) 3(1) Revista de Direito e Tecnologia 71, 85.

19 Bilgi depolamak ve bu bilgilere erişim imkânı sağlamak.

20 Youtube İş Ortağı Programı, <https://support.google.com/youtube/answer/72857?hl=en&ref_topic=9257989&sjid=5341098120081085418-EU> accessed 6 October 2024.

21 Editoryal sorumluluk, AVMS Direktifi madde 1/1/c kapsamında "programların seçimi ve organizasyonu üzerinde etkin kontrolün uygulanması" olarak tanımlamaktadır. Televizyon ve isteğe bağlı hizmetlerin editoryal sorumluluğu, Recital 3, 26, 54 ve 1/1/a maddelerinde olduğu gibi AVMS Direktifi'nde açıkça belirtilmiştir. Video paylaşım platformlarının ise sundukları içerik için AVMS Direktifi madde 1/d/bb'de tanımlandığı üzere editoryal sorumlulukları bulunmamaktadır.

22 OFCOM, *P110 Limited (www.youtube.com/user/P110HD) case*, (Issue 330 of OFCOM's Broadcast and On Demand Bulletin, 5 June 2017), 43 <https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0021/102567/issue-330-broadcast-on-demand-bulletin.pdf> accessed 6 October 2024.

Buna rağmen AB üye devletlerinde dijital hizmetler alanında yapılan düzenlemeler genellikle farklı seviyelerde ve kapsamda uygulanmaktadır. Bu farklılıklar ise çevrimiçi ortamda hedeflenen insan hakları korumasını teminde birtakım aksaklıklara yol açabilmektedir. Örneğin, e-Ticaret Direktifi'nin 14. maddesinde çevrimiçi platformların hukuka aykırı içerik hakkında bilgi edindiklerinde "süratle" harekete geçmeleri gerektiği belirtilmektedir. Ancak bu terim ulusal mevzuat ve içtihatlardaki farklılık nedeniyle üye devletler arasında farklı anlayışlara yol açmıştır[23]. Bu tür düzenlemelerdeki farklılıklar, üye devletler arasında uyumsuzluklara ve platformlar için yeknesak olmayan uygulamalara neden olmaktadır[24].

Bu karmaşıklık, platformların düzenlenmesi ve denetlenmesi açısından önemli bir zorluk teşkil etmektedir. Bu nedenle tutarlı ve etkili bir koruma sisteminin oluşturulması için en önemli adım, dijital teknolojilerin etkisiyle değişen çevrimiçi faaliyetlerde *"gatekeeper"* (eşik bekçisi) rolü üstlenen büyük çevrimiçi platformların sorumluluklarının net bir şekilde belirlenmesidir[25].

Tüm bu gelişmeler ışığında Avrupa Komisyonu 15 Aralık 2020'de, sonrasında DSA'nın temellerini oluşturacak yeni bir Tüzük tasarısını dikkatlere sunmuştur. Bu tasarı, dijital ortamda hizmet sunan internet servis sağlayıcılarının düzenlenmesi ve denetlenmesi açısından önemli bir adımdır. Avrupa Birliği'nin bu amaç doğrultusunda getirdiği ve tüm hükümleriyle 2024 yılından itibaren yürürlüğe giren DSA[26], çevrimiçi platformların sınır ötesi etkilerini de göz önünde bulundurarak tüm üye devletlerde ortak bir hukuk düzeni uyumu sağlamayı ve dijital ortamda temel hak ve özgürlüklerin korunmasını hedeflemektedir[27].

---

[23] European Commission, DSA Impact Assesment Report, Brussels, 15.12.2020 SWD (2020) 348 final part 2/2, 118-119.

[24] Aina Turillazzi and others, 'The Digital Services Act: An Analysis of Its Ethical, Legal, and Social Implications' (2023) 15 Law, Innovation and Technology 83, 92-93. Ne var ki DSA bu tutarsız uygulamaları tamamen ortadan kaldırmamıştır. Üye Devletler arasındaki tutarsızlıklara ve yeknesak olmayan uygulamalara bir örnek olarak DSA'nın 7. maddesi aracı hizmet sağlayıcılardan hukuka aykırı faaliyetleri denetlemelerini talep etmeyi yasaklarken, madde 5/4'te üye devletlerin bu sağlayıcılardan bir ihlali sona erdirmelerini veya engellemelerini talep etmelerine izin verilerek çelişkili yükümlülükler meydana getirilmiştir.

[25] Digital Market Act (DMA), dijital piyasaların adil ve rekabetçi bir şekilde işlemesini sağlamak amacıyla büyük çevrimiçi platformların piyasa üzerindeki hakimiyetini sınırlayarak; daha şeffaf, yenilikçi ve kullanıcı dostu bir dijital ekosistem oluşturmayı hedeflemektedir. DMA m. 2'de tanımlanmış eşik bekçisi terimiyse: "DMA m. 3 uyarınca belirlenmiş, ana platform hizmetleri (*core platform services*) sağlayan bir teşebbüs anlamına gelir". DSA m. 3/1'e göre bir teşebbüs aşağıdaki hallerde eşik bekçisi olarak nitelendirilir: (a) iç pazar üzerinde önemli bir etkiye sahip olması; (b) ticari kullanıcıların, son kullanıcılara ulaşması için önemli bir geçit olan temel bir platform hizmeti sağlaması ve (c) faaliyetlerinde kökleşmiş ve kalıcı bir konuma sahip olması veya yakın gelecekte böyle bir konuma sahip olacağının öngörülebilir olması". Buna göre teşebbüsün her bir bent uyarınca eşik bekçisi olarak nitelendirilebilmesi için farklı sınırlar öngörülmüştür (DMA m. 3/2). Buna göre: "DSA Art. 3/1/a bendi bakımından: "(a) son üç mali yılın her birinde yıllık Birlik (AB) cirosu en az 7,5 milyar Avro'ya ulaşması veya son mali yılda ortalama piyasa değeri veya eşdeğer piyasa değeri en az 75 milyar Avro tutarındaysa ve en az üç AB üyesi ülkede ana platform hizmeti sağlaması, (b) m. 3/1/b bakımından: Son mali yıl içerisinde AB'de yerleşik veya yer alan (*established or located*) 45 milyondan fazla aylık aktif son kullanıcıya ve AB'de kurulu 10.000'den fazla yıllık aktif ticari kullanıcıya sahip bir ana platform hizmeti sağlaması, (c) m. 3/1/c bakımından, bu paragrafın (b) bendindeki eşiklerin, son üç mali yılda da karşılanmış" olması esas alınmaktadır. Ana platform hizmetleri ise: "*(i) çevrimiçi aracılık hizmetleri, (ii) çevrimiçi arama motorları (iii) çevrimiçi sosyal ağ hizmetleri (iv) video paylaşım platformu hizmetleri (v) numarasız iletişim hizmetleri (vi) işletim sistemleri (vii) bulut bilişim hizmetleri* ve bu hizmetlerle bağlantılı olarak sunulan reklam hizmetlerini" ifade etmektedir (DMA m. 2/2). 6 Eylül 2023 itibarıyla Avrupa Komisyonu DMA kapsamında 6 eşik bekçisi (*Alphabet, Amazon, Apple, ByteDance, Meta, Microsoft*) belirlemiştir. Ayrıca bu eşik bekçileri tarafından sağlanan toplamda 22 ana platform hizmeti de belirlenmiştir. Altı eşik bekçisine, söz konusu ana platform hizmetlerinin her biri için DMA yükümlülüklerine tam uyum sağlamaları için altı ay süre verilmiştir. Ayrıca bkz. <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4328> accessed 4 August 2024.

[26] DSA'nın yürürlük tarihine dair ayrıca bkz. DSA m. 93.

[27] Ayrıca bkz. Turillazzi and others (n 24) 92-93.

DSA, Avrupa Birliği'nin çevrimiçi dünyayı düzenleme konusundaki liderliğini güçlendirirken; bu düzenlemeye uyum sürecinde platformlar ve yetkili merciler arasında iş birliğinin artırılması için de büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda DSA'nın Avrupa Birliği'ne üye ülkeler dışında başta Amerika Birleşik Devletleri ve Çin olmak üzere diğer ülke hukukları bakımından da önemli etkileri olacaktır. Ancak unutulmamalıdır ki menşei ne olursa olsun Avrupa Birliği'nde hizmet sunan platformlar DSA hükümlerine tabidir[28]. Bu kapsamda takip eden başlıkta ilgili düzenleme uyarınca çevrimiçi platformların rolü ve sorumluluklarına daha yakından bakılacaktır.

2. Çevrimiçi Platformların Pasif Aracıdan Aktif Denetleyiciye Doğru Evrilen Rolü ve Sorumlulukları

DSA, internet servis sağlayıcılarının kuruluş yerlerine bakılmaksızın Avrupa Birliği içindeki kullanıcılara sunulan aracı hizmetleri için geçerlidir[29]. Bu durum, Avrupa Birliği sınırları içinde faaliyet gösteren tüm dijital hizmet sağlayıcılarının bu düzenleme kapsamında belirlenen kurallara tabi olacağı anlamına gelmektedir.

DSA'nın temel amacı, önceki e-Ticaret Direktifi'nin dijital hizmetler için öngördüğü genel esasların güncel koşullara uyarlanması ve AB çapında uyumlaştırılmasıdır. Bu güncelleme ihtiyacı, e-Ticaret Direktifi'nde hukuka aykırı içeriğin bildirilmesi ve kaldırılması konusundaki yükümlülükleri, aracı hizmet sağlayıcıları için yeterince açık bir şekilde düzenlenmemiş olmasından kaynaklanmaktadır[30]. Bir diğer ifadeyle Direktif uyarınca internet servis sağlayıcıları, kullanıcılarının yüklediği içeriklerden genel olarak sorumlu olmadıkları gibi *ex ante* içerik denetimi yapmak zorunda değillerdi (e-Ticaret Direktifi m. 15). Ancak dijital teknolojilerdeki hızlı değişim ve çevrimiçi platformların rolünün büyümesi, bu düzenlemenin yetersiz kaldığını ortaya koymuştur.

DSA, e-Ticaret Direktifi'ndeki genel gözetleme yasağı *(general monitoring obligation)* kuralını korumuş olsa da işaret edilen eksikleri gidermek amacıyla çeşitli yenilikçi olarak nitelendirilebilecek hükümler içermektedir. Bu kapsamda DSA'daki en önemli yeniliklerden biri, sosyal medya ve çevrimiçi satış yerleri (pazar yerleri) gibi büyük çevrimiçi platformlarla arama motorlarına, kullanıcılarını zararlı ve hukuka aykırı içerik, mal ve hizmetlerden koruma yükümlülükleri öngörülmesidir. Bu yükümlülükler, platformların kullanıcı güvenliğini artırmak ve hukuka uygunluğu sağlamak için *ex ante* önlemler almalarını zorunlu kılmaktadır.

Özellikle DSA, çevrimiçi platformların içerik denetimi ve şeffaflık konularında daha aktif bir rol üstlenmelerini talep etmektedir. Platformların, kullanıcıları zararlı içeriklerden korumak için etkili araçlar ve süreçler geliştirmesi ve bu süreçlerin nasıl işlediğini daha şeffaf bir şekilde raporlaması gerekmektedir.

[28] DSA-Recitals 7, DSA m. 2/1.

[29] DSA-Recitals 123, DSA m. 2/1.

[30] European Commission, DSA Impact Assesment Report, Brussels, 15.12.2020 SWD (2020) 348 final part 1/2, 28.

DSA, çevrimiçi ortamda toplumsal etkisi yüksek olan büyük çevrimiçi platformlar ve arama motorları için daha katı düzenlemeler getirmektedir. Bu düzenlemeler, söz konusu platformların sistemik risklerini göz önünde bulundurarak kullanıcıları daha iyi korumayı ve çevrimiçi ortamda daha güvenli bir deneyim sağlamayı amaçlamaktadır. DSA kapsamında, çok büyük çevrimiçi platformlar (VLOP'lar) ve çok büyük çevrimiçi arama motorları (VLOSE'ler) olarak adlandırılan iki özel kategori tanımlanmıştır.

DSA m. 33 uyarınca VLOP'lar ve VLOSE'ler, AB'de aylık ortalama en az 45 milyon aktif kullanıcısı olan platformlar ve arama motorları olarak sınıflandırılmaktadır. Bu kullanım eşiği, bu platformların geniş ölçekli etkilerini ve toplum üzerindeki potansiyel risklerini göz önüne alarak belirlenmiştir. VLOP'lar, genellikle sosyal medya platformları, çevrimiçi pazar yerleri ve diğer büyük çevrimiçi hizmet sağlayıcılarını içerirken; VLOSE'ler ise geniş kullanıcı kitlesine sahip arama motorlarını kapsamına almaktadır.

DSA'nın bu büyük çevrimiçi platformlar ve arama motorları için getirdiği önemli yükümlülüklerden biri, platformların hizmetlerinin kullanımıyla ilgili sistemik riskler hakkında detaylı risk değerlendirmeleri yapmalarını (analiz etmelerini) ve bu riskleri azaltmaya yönelik önlemleri uygulamalarını zorunlu kılmasıdır[31]. Söz konusu risk analizleri, platformların kullanıcı güvenliğini sağlamak, dezenformasyonu önlemek, nefret söylemi ve diğer zararlı içeriklerin yayılmasını engellemek gibi çeşitli alanlarda yapılmalıdır. Örneğin, VLOP'lar ve VLOSE'ler, algoritmalarının ve içerik yönetim süreçlerinin olası risklerini analiz ederek; bu riskleri en aza indirmek için stratejiler geliştirmek zorundadırlar.

Bu tür sistemik risklerin belirlenmesi, kullanıcıların zararlı içeriklerden korunmasını sağlamak ve platformların şeffaflık ile hesap verebilirlik ölçütlerine uymasını sağlamak amacıyla yapılmaktadır. Platformların belirlenen riskleri azaltmak için alabileceği etkili önlemlere zararlı içeriklerin tespit edilmesi ve kaldırılması örnek verilebilir. Ayrıca DSA uyarınca bu büyük platformlar ve arama motorları risk değerlendirmeleri sonucunda belirledikleri önlemleri düzenli olarak gözden geçirmelidirler.

Bununla birlikte son yıllarda kanun koyucu otoriteler, devlet düzenlemelerine alternatif olarak özdenetim ve birlikte düzenleme mekanizmalarına *(self- and co-regulation measures)* öncelik vermektedir. Örneğin çevrimiçi ortamda hukuka aykırı nefret söylemini önlemek amacıyla Avrupa Komisyonu Mayıs 2016'da *Facebook*, *Microsoft*, *Twitter* ve *YouTube* ile "Çevrimiçi Hukuka Aykırı Nefret Söylemiyle Mücadele Davranış Kuralları" üzerinde anlaşmıştır[32]. Bu anlaşmaya 2018'de *Instagram*,

[31] DSA m. 35.

[32] European Commission, *The EU Code of conduct on countering illegal hate speech online*, <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combatting-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en> accessed 15 July 2024.

Snapchat ve *Dailymotion*; 2020'de *TikTok*; 2021'de *LinkedIn* ve 2022'de ise *Twitch* gibi platformlar katılmıştır. Anlaşmaya katılan çevrimiçi platformlar, bu anlaşma uyarınca nefret söylemi içeren içeriği 24 saat içinde kaldırmak veya erişimini kısıtlamakla yükümlüdür.

Ekim 2023 itibarıyla 2016 yılında uygulamaya konulan bu davranış kuralları, "Davranış Kuralları+" adıyla Avrupa Komisyonu ve katılımcı çevrimiçi platformlar tarafından, DSA hükümleriyle uyumlu hale getirilmiş ve güncellenmiştir[33]. Geliştirilmiş davranış kuralları, içeriğin kaldırılmasına odaklanan bir araç olarak değil, aynı zamanda çevrimiçi platformları "önleme ve tehditleri öngörme" konusunda geliştirmeye teşvik eden bir mekanizma olarak tasarlanmıştır. Dijital ortamın hızlı değişen ihtiyaçlarına karşı ve DSA'nın sunduğu hukuki düzen dışında söz konusu davranış kuralları, çevrimiçi nefret söylemi ve dezenformasyonla mücadelede geleneksel kanun yapma yöntemlerine kıyasla daha esnek ve etkili bir alternatif olarak değerlendirilmektedir[34].

Bununla birlikte ayrıca açıklanacağı üzere DSA gibi AB'nin çevrimiçi ortamı düzenlemeye yönelik hukuki girişimleri, ifade özgürlüğü kapsamında çeşitli ifade biçimlerini "istenen" hale getirmeye yönelik bir müdahale olarak değerlendirilmiştir[35]. Çevrimiçi platformların, içerikleri değerlendirerek (platforma) uygunluklarını denetleme yükümlülükleri, zararlı içerik tanımlarını kendi belirledikleri ölçütlere göre oluşturma riskini taşımaktadır. Bu riskin önüne geçmek amacıyla DSA'nın 14. maddesi, aracı hizmet sağlayıcılarının platform kullanımı ile ilgili kısıtlamaları, içerik düzenleme politikalarını, algoritmik karar verme süreçlerini ve insan incelemesi gibi mekanizmaları açık ve erişilebilir bir şekilde sunmalarını zorunlu kılmaktadır. Ancak tüm bu şeffaflık gereksinimlerine rağmen, bu düzenlemeler çevrimiçi platformların içerik denetiminde karar verme yetkisini genişletmekte ve böylece kullanıcıların ifade özgürlüğü üzerinde daha fazla söz sahibi olmalarına yol açmaktadır.

Bu bağlamda DSA, çevrimiçi platformları ifadenin uygunluğu ile kullanıcı hakları arasında denge kurmaya zorlayarak; çevrimiçi platformlara adeta yarı-yargısal sorumluluklar yüklemektedir. Takip eden başlıkta da çevrimiçi platformların söz konusu yetkileri, içeriğe müdahale imkânı yönüyle değerlendirilecektir.

---

[33] European Commission, 'Commission Advances towards an Enhanced Code of Conduct on Countering Illegal Hate Speech Online' (10 December 2023) <https://malta.representation.ec.europa.eu/news/commission-advances-towards-enhanced-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online-2023-10-12_en> accessed 15 July 2024.

[34] Medyada öz düzenleme kavramının, devlet müdahalesini en aza indirme arzusundan kaynaklandığı ve bu nedenle medya çalışanlarının, kamu otoritelerinden bağımsız gönüllü prosedürler oluşturdukları ileri sürülmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Adeline Hulin, *Statutory media self-regulation: beneficial or detrimental for media freedom?* European University Institute Robert Schuman Centre for Advanced Studies Centre for Media Pluralism and Media Freedom, (EUI Working Paper RSCAS 2014/127, December 2014) 1.

[35] Danielle Keats Citron, 'Extremist Speech, Compelled Conformity and Censorship Creep', (2018) 93 Notre Dame Law Review 1035, 1061; Ayrıca bkz. Bölüm Başlığı: C./D.

B. DSA Hükümlerinde İçeriğe Yönelik Müdahale

1. DSA'daki Sorumluluk Rejiminin Genel Çerçevesi

Çevrimiçi platformlara yönelik düzenleme ihtiyacının karşılanmasına yönelik çeşitli görüşler ve çözüm önerileri ileri sürülmüşse de[36] pek çok kişinin beklentisinin aksine DSA'da içeriğe yönelik denetim yükümlülüğü sorunu, hizmet sağlayanlara (platformlara) ait bir sorumluluk olarak düzenlenmemiştir (DSA m. 12-15)[37]. Aksine platformların, hizmet sağlayıcıların ve aracı hizmet sağlayıcıların genel gözetim yükümlülüğü altında olmaması gerektiği açıkça ifade edilmiştir[38]. DSA m. 7 ayrıca hizmet sağlayıcının kendisi tarafından başlatılan gönüllü soruşturmalar için DSA m. 3-5'te öngörülmüş sorumluluktan muafiyet içeren "iyiniyet" hükmü içermektedir[39].

DSA'nın genel yapısının karakteristik özelliği genel hükümleri[40] takip eden dört ayrı yasal kademeye ayrılmış olmasıdır[41]. Bu kademelerin her biri giderek daha dar bir maddi uygulama alanı olan ve fakat daha "düzenleme-yoğun ('*regulierungsintensive*')" hükümlerden oluşmaktadır[42]. Bölüm II ve III Kısım 1'deki ilk kademedeki hükümler kural olarak tüm "aracı hizmet sağlayıcılara" yöneliktir[43]. Bölüm III Kısım 2, "*hosting*-yer sağlayıcı" olarak nitelendirilen aracı hizmet sağlayıcıları için birtakım tamamlayıcı yükümlülükler öngörülmüştür[44]. Bölüm III Kısım 3 ve 4'te yer alan hükümlerse çevrimiçi platformlar ve (bazı durumlarda) "çevrimiçi arama motorları" için çeşitli ek veya daha katı yükümlülükler içermektedir[45]. Son olarak Bölüm III, Kısım 5'teki dördüncü ve en "yoğun" kademedeyse sistemsel risklerle başa çıkılması adına "çok büyük çevrimiçi platformlar" ve "çok büyük çevrimiçi arama motorları" için birtakım yükümlülükler öngörülmüştür[46]. İlgili hükümlerin muhataplarının birbirini takip eder şekilde azaldığının ve daha risk-yoğun faaliyetleri yürütenler bakımından paralel şekilde arttığının

---

36 Ayrıca bkz. Carvalho, e Lima, Farinha (n 18) 85 vd.

37 Carvalho, e Lima, Farinha (n 18) 92.

38 DSA-Recital-para 30. Bununla birlikte ABAD'ın *Glawischnig* kararına da atıfla "genel gözetim yükümlülüğüne dair yasak, otomatik bir prosedür aracılığıyla tespit edilebilmeleri koşuluyla aynı veya benzer içerik için gündeme gelebilecek silme yükümlülüklerinin (örneğin tedbir kararı) uygulanmasını engellemez" (DSA-Recital-para 30). Bu yaklaşıma yönelik eleştiriler için ayrıca bkz. Simon Gerdemann and Gerald Spindler, 'Das Gesetz über digitale Dienste (Digital Services Act) (Teil 1)' 2023 135 (1-2) GRUR 3, 6.

39 Nitelendirme için bkz. Carvalho, e Lima, Farinha (n 18) 93; Hükmün eleştirisi için bkz. Torsten Kraul and Jens Peter Schmidt, 'Plattformregulierung 2.0-Digital Services Act und Digital Markets Act als Herausforderung für die Compliance-Organisation' (2023) Corporate Compliance Zeitschrift (CCZ) 16 (6) 177, 179 vd. Hükmün önemli bir yenilik olduğu yönünde bkz. Gerdemann and Spindler (n 38) 6.

40 DSA m. 1-3.

41 Gerdemann and Spindler (n 38) 3.

42 Gerdemann and Spindler (n 38) 3.

43 DSA m. 4-15.

44 DSA m. 16-18.

45 DSA m. 19-32; Ayrıca bkz. Gerdemann and Spindler (n 38) 3.

46 DSA m. 33-48; Ayrıca bkz. Gerdemann and Spindler (n 38) 3.

söylenmesi kural olarak mümkündür[47]. Buna göre şeffaflığın sağlanması ve hukuka aykırı içeriğin kaldırılması için somut çözüm içeren ve tek tip hükümler getirilmelidir[48]. Ayrıca hukuka aykırı içerikten etkilenen kullanıcılara itiraz edebilmeleri için araçlar sunması gerekmektedir (DSA m. 14-15)[49]. Bu noktada DSA'nın birçok hükmünün uygulama alanı bakımından temel referans noktası "hukuka aykırı içerik" kavramıdır[50]. Buna rağmen hukuka aykırı içerik, "Birlik hukuku yahut ulusal hukuk" olması fark etmeksizin, Birlik hukukuna veya bir ulusal hukuka aykırı her içerik olarak tanımlanmıştır[51]. Bu tanım kapsamı itibarıyla oldukça geniştir[52].

İçeriğin yayından kaldırılmasına ilişkin olarak ise DSA m. 8. ve 9'da hizmet sağlayıcılar, kamu makamları ve yargı organları arasındaki, DSA m. 14 vd. hükümlerinde hizmet sağlayıcıyla diğer üçüncü taraflar arasındaki ilişkiler için yeni kurallar belirlenmiştir[53]. Her iki taraf da (içerik sağlayan ve hizmet sağlayan) artık daha önce mevcut olmayan iletişim, değerlendirme ve telafi-giderim süreçlerinin şeffaflığını artırmak yükümlülüğü altındadır[54]. Bu kapsamda kamu kurumlarından gelen "içeriğin kaldırılmasına yönelik bağlayıcı kararlarda"; içeriğin neden hukuka aykırı olduğu, ulusal hukukun ve Birlik hukukunun ilgili hükümleri, erişimin engellenmesine yönelik kararın kapsamı ve hem hizmet sağlayıcının hem de içerik sağlayıcının kendilerini savunmaları için bir usul öngörülmeli ve kararda bu başvuru usulü bulunmalıdır[55].

DSA m. 14'te ise özel kişi ve kuruluşlar için yayından kaldırma talebi, bu iddiada bulunan kişinin kimlik bilgilerini, hukuka aykırı olduğu iddia edilen içeriğin açık konumunu (tam URL'leri gerektirebilir), talepte bulunan/ların iyiniyetle hareket ettiklerini doğrulayan bir beyanı ve DSA m. 15'in gerekliliklerine uymak kaydıyla; içeriğin neden hukuka aykırı olarak kabul edilmesi gerektiğini iddia ettiklerini açıklayan tam ve kapsamlı bir açıklama içermelidir. Örneğin bir içeriğin, hizmetin yahut ürünün telif hakkı ihlali teşkil ettiği iddiası, gerçek hak sahibinin kim olduğunu gösteren bir delil de içermelidir[56].

---

47 Gerdemann and Spindler (n 28) 3. İstisnaen maddi anlamda uygulama alanı daha geniş bir hüküm için bkz. DSA m. 14/4-5. Kademeli düzenleme ilkesi, düzenlemede öngörülen esasların uygulanma mekanizmalarına yönelik Bölüm IV'ün ayrıntılı hükümlerinde de kısmen mevcuttur (DSA m. 49-88).

48 DSA m. 14-15.

49 Bu yaklaşımın temelinde başta ifade hürriyeti olmak üzere temel hak ve hürriyetlerin korunması gereklilikleri yer almaktadır. Bkz. Ayrıca bkz. DSA-Recitals-para 34/2. Platformların sorumluluk esaslarının belirlenmesinde temel hakların korunmasına yönelik sorunların ayrıntılı değerlendirmesi için bkz. Giancarlo Frosio and Christophe Geiger, 'Taking fundamental rights seriously in the Digital Services Act's platform liability regime' (2023) 29 (1-2) European Law Journal 31, 32.

50 Gerdemann and Spindler (n 38) 4.

51 DSA m. 3/h.

52 Buna göre sözleşmeye, tüketici hukuku kurallarına yahut telif hukuku esaslarına aykırılık gibi sınırları oldukça geniş bir hukuka aykırılık kavramı söz konusudur. Ayrıca bkz. DSA-Recitals para 12.

53 Kraul and Schmidt (n 39) 178 vd.

54 Ayrıca bkz. Carvalho, e Lima, Farinha (n 18) 94.

55 Öngörülen mekanizmanın etkinliği sorununa dair telif hukuka özgülenmiş bir çalışma için ayrıca bkz. Jelizaveta Juřičková, 'Enhancing Legitimacy of Content Moderation' 15 (2024) JIPITEC 2, 3.

56 Örnek için bkz. Carvalho, e Lima, Farinha (n 18) 94.

DSA uyarınca sorumluluk rejiminin tasarımı, platformların "gücü" de dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. DSA m. 16-22 hükümleri, yer sağlayıcılar ve çevrimiçi platformlar için yükümlülükler öngörmektedir[57]. Buna göre kullanıcı dostu, özenle ve zamanında işleyen, sınırlı düzeyde otomatikleştirilmiş (otomatik karar alma mekanizması sınırlandırılmış) haksız yayından kaldırma kararlarını tersine çevirebilen ücretsiz iç şikâyet sistemleri (DSA m. 16 ve 20)[58]; mahkeme dışı uyuşmazlık çözümü (DSA, m. 21; Ayrıca bkz. m. 17 ve 20)[59], şikayetleri sıklıkla asılsız olan "aktörler" için bildirim ve eylem mekanizmasının askıya alınması (DSA m. 20/2), sıklıkla yasa dışı içerik sağlayan kullanıcıların askıya alınması (DSA m. 20/1) ve "güvenilir bildirimlerde bulunan aktörlerle-*Trusted Flaggers*"[60] yakın temas ve iş birliği yapılması (DSA m. 22) öngörülmüştür.

2. Temel Hak ve Hürriyetler Arasında Denge Arayışı: Şeffaflık Hükümleri

DSA hükümlerine dayanan olası bir içeriğin kaldırılması, gerek kaldırılan içeriği yükleyen gerekse bu içeriğe erişen kullanıcılar açısından ifade özgürlüğü başta olmak üzere temel hak ve hürriyetlerine müdahale teşkil eder. Bu sebeple çevrimiçi platformlar içeriğin kaldırılmasına yönelik müdahale öncesi kullanıcılarına birtakım güvenceler (*safeguards*) sağlamalıdır[61].

Nitekim DSA m. 16/1 uyarınca yer sağlayıcılar-*hosting* faaliyeti yürütenler, herhangi bir kişi veya kuruluşun, hizmetleri kapsamında hukuka aykırı içerik olarak değerlendirdiği belirli bilgi öğelerinin varlığını kendilerine bildirmesine olanak tanıyacak mekanizmalar oluşturmalıdır. Bu mekanizmalar erişimi kolay ve kullanıcı dostu olmalı ve bildirimlerin yalnızca elektronik yollarla yapılmasına imkân tanımalıdır. DSA m. 16'da öngörülen bildirim[62] mekanizması "asgari" uyulması gerekli yükümlülüğe karşılık gelmektedir[63].

---

57 Bu düzenlemelerin amacı anlamsız ve otomatik bildirimlerin ve içeriğe yönelik aşırı "hevesli" kaldırma taleplerine karşı konulmasını ve dolaylı sansürün etkilerini azaltmak olarak ifade edildiği gibi (bkz. DSA-Recitals para 47) öğretide bu hükümlerin içerik itibarıyla "oldukça gerekli önlemler" içerdiği ifade edilmektedir. Bkz. Carvalho, e Lima, Farinha, (n 18) 94.

58 Nitekim örneğin *Instagram* "mesajlaşma" özelliğinin kullanımı sırasında mesaj gönderilen hesapla ilgili bir uyarıyla hesaba yönelik gerçekleştirilebilecek işlemlere yönlendiren bir bildirim uygulamasını başlatmıştır. Bkz. < https://www.instagram.com/> accessed 6 October 2024.

59 Bu kavram ücretleri makul olması gereken ve anlaşmazlığın kendi lehlerine çözülmesi halinde sağlayıcı tarafından kullanıcıya tamamen geri ödenmesi gereken sertifikalı kuruluşlar tarafından yürütülen yargılama dışı çözüm mekanizmalarını ifade edilmektedir.

60 Güvenilir aktörler üye devletler ve AB Kurumları tarafından tanınan, yasadışı içeriğin tespitinde özel bilgi ve deneyime sahip özel veya kamu tüzel kişileridir. Bkz. Carvalho, e Lima, Farinha (n 18) 95.

61 ABAD'ın *Eva Glawischnig-Piesczek v. Facebook Ireland Limited* davasında (C-18/18) verdiği karar, içerik kaldırmanın ifade özgürlüğüne yönelik bir sınırlama olarak değerlendirilmesi açısından önemlidir. Bu karar, içerik kaldırmanın ifade özgürlüğüne müdahale olduğunu kabul etmekle birlikte bu müdahalenin belirli durumlarda gerekçelendirilmiş olabileceğini ortaya koymaktadır. Bkz. *Eva Glawischnig-Piesczek v Facebook Ireland Ltd* (C-18/18) EU:C: 2019:821 para 9 vd.

62 Ayrıca bkz. Juřičková (n 55) 5 vd.

63 Gerdemann and Spindler (n 38) 8-9.

Buna göre yer sağlayıcı DSA m. 16 uyarınca, içeriği özenli bir sağlayıcının derinlemesine bir hukuki inceleme yapmaksızın ilgili faaliyetin veya bilginin (içeriğin) hukuka aykırı olduğunu tespit etmesini sağlayan bir bildirim alırsa; bu DSA m. 16/3 uyarınca fiili (somut) bilgi veya farkındalığa yol almış sayılacak ve dolayısıyla DSA m. 6/1/b uyarınca gecikmeksizin (*without undue delay*) harekete geçme yükümlülüğü altında olacaktır[64]. Bunun üzerine yapılacak inceleme ise keyfilikten uzak ve objektif bir şekilde gerçekleştirilmelidir[65].

DSA m. 17/1'e göre yer sağlayıcılar, ilgili kullanıcıların elektronik iletişim bilgilerine sahip olmaları kaydıyla hukuka aykırı olabilecek ve/veya kullanım şartlarını "kuralları" ihlal eden içeriğin sınırlandırılmasından etkilenen tüm kullanıcılara sınırlamanın açık ve ayrıntılı bir gerekçesini sunmalıdır[66]. Ayrıca DSA m. 18 uyarınca yer sağlayıcıları, işlenmiş, devam eden veya gelecekte işlenebilecek belirli suçlara ilişkin şüphelerini üye devletlerin kolluk kuvvetlerine veya adli makamlarına bildirmekle yükümlüdür[67].

İçerik denetimiyle ilgili olarak öğretide DSA hükümlerinin özellikle öngördüğü şeffaflık esasları, bildirim ve yayından kaldırma işlemlerinin gerçekleşme şekli "gerçek bir denge" olarak nitelendirilmiş ve böylece tüketicilerin temel haklarını koruyan bir sistem öngörüldüğü ifade edilmiştir[68]. Bununla birlikte tüketicilerin daha etkin korunmasında en büyük sorun olarak tüketici hukukuna dair diğer düzenlemelerle DSA arasındaki uyumsuzluk gösterilmektedir[69]. Özellikle çevrimiçi platformların "tarafsızlığı ilkesi", platformlara karşı ileri sürülebilecek tüketicilerin bireysel taleplerinin pratikte etkisizleşmesine neden olabilecektir[70]. Bu gerekçeyle platformların yalnızca "yer sağlama hizmeti verdiği" yaklaşımı öğretide başından beri eleştirilmektedir[71]. Bu yönüyle DSA uyarınca tüketiciyle platform arasındaki sorumluluk esaslarının doğrudan düzenlenmemesi de bir başka sorun olarak nitelendirilmektedir[72].

---

64 Gerdemann and Spindler (n 38) 8-9. Gecikmeksizin harekete geçilmesinin anlamına dair ayrıca bkz. DSA-Recitals 52 (özl. 4. cümle).

65 DSA m. 16'nın yeterli açıklıkta olmadığı yönünde bkz. Gerdemann and Spindler (n 38) 9.

66 Bilgilendirmenin içeriği hakkında ayrıca bkz. DSA m. 17/3. Alman öğretisinde gerekçe gösterme yükümlülüğünün, Alman Federal Anayasa Mahkemesi içtihatları çerçevesinde sözleşmesel talepler bakımından önemli olduğu ifade edilmektedir. Buna göre gerekçe gösterme yükümlülüğünün ihlali, kullanıcılar silinen bir gönderinin eski haline getirilmesi veya diğer kısıtlamaların iptali için bir talepte bulunabilir. Bkz. Gerdemann and Spindler (n 38) 10, özl. dn 52; BGH, Urt. v. 29.7.2021– III ZR 179/20 (2021) GRUR 1433 para 27.

67 Hükme dair ayrıntılı değerlendirmeler için ayrıca bkz. Gerdemann and Spindler (n 38) 11.

68 Carvalho, e Lima, Farinha (n 18) 95.

69 Carvalho, e Lima, Farinha (n 18) 96.

70 Bu noktada *Recital* 45, cümle 1 uyarınca DSA sözleşme özgürlüğü kapsamında aracı hizmet sağlayıcıların tasarladığı sözleşmesel düzene "saygı gösterilmesi" gerektiğine vurgu yapılmıştır. Ancak şeffaflık, kullanıcının korunması ve haksız veya keyfi uygulamalardan kaçınılması amacıyla birtakım yükümlülükler öngörülmüştür. Bu anlamda, DSA m. 14 hem de tüketici hukukuna dair diğer ulusal ve Birlik hukuku düzenlemeleri dikkate alındığında kullanıcılara yönelik içerik kısıtlanmalarında şeffaf olmayan veya şaşırtıcı (sürpriz) hükümler söz konusu olduğunda genel işlem koşullarına ilişkin denetimin de devreye gireceği ifade edilmektedir. Bkz. Gerdemann and Spindler (n 38) 8.

71 Teklif sürecindeki eleştiriler için bkz. Carvalho, e Lima, Farinha (n 18) 96.

72 Carvalho, e Lima, Farinha (n 18) 96.

DSA m. 6/3 uyarınca genel ilke yer sağlayıcıların sorumlu olmamasıdır. Ancak bu ilke, çevrimiçi platformların tüketicilerin girişimcilerle mesafeli sözleşme yapmasına olanak tanıdığı durumlarda uygulanmayacaktır. Özellikle ilgili platform; belirli bir bilgiyi sunduğunda veya münferit bir işlem, ortalama bir tüketicinin bu bilgiyi çevrimiçi platformun kendisi veya onun yetki ya da denetimi altındaki bir hizmet sağlayıcısının sunduğunu düşünmesine neden olacak şekilde gerçekleştiğinde çevrimiçi platformun sorumluluğu gündeme gelebilecektir[73].

Tüm bunlara ek olarak aşağıda platformların ilgili bilgilendirme bakımından DSA'da öngörülmüş yükümlülükleri, şu şekilde sıralanabilecektir. Buna göre: öncelikle DSA m. 30'da tüketicilerin çevrimiçi platformlarda muhatapları hakkında bilgi sahibi olabilmesi için platformlar için birtakım yükümlülükler öngörülmüştür (izlenebilirlik-*traceability*)[74]. Bu kapsamda platformda ürün veya hizmet sunan girişimciler, kimlik bilgilerini platformla paylaşmalıdır. Platform, bu bilgilerin doğruluğunu bir makul çaba göstererek değerlendirmeli, eksik ya da yanlış bilgilerin düzeltilmesini talep etmeli ve düzeltme yapılana kadar girişimcinin faaliyetlerini askıya almalıdır. Ayrıca bu bilgiler tüketiciye açık, kolay erişilebilir ve anlaşılır biçimde sunulmalıdır.[75]. Ayrıca DSA m. 31 uyarınca platformların çevrimiçi arayüzleri, girişimcilerin sözleşme öncesi bilgilendirme ve ürün güvenliği yükümlülüklerine uymalarını sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır[76]. Ancak platformların bu yükümlülüğe uymaması halinde ortaya çıkacak sonuçlar düzenlenmemiştir.

DSA "öneri sistemleri" konusunda şeffaflığı güçlendirmeye yönelik bir hüküm de içermektedir. Bu hüküm özellikle çok büyük platformlarla çok büyük çevrimiçi arama motorları olarak belirlenen platformlara yöneliktir (DSA m. 32/1). DSA-Recitals 70'te açıkça ifade edildiği üzere "bilginin önceliklendirilmesi ve sunulması" platform faaliyetlerinin önemli bir parçasıdır. Bu tür uygulamalara örnek olarak algoritmik öneriler, sıralamalar ve bilgilerin sunulma sırası verilebilir. Büyük platformların

---

[73] Hükmün sorumluluk sebebinin belirlenmesi ve bu hükmün belirleyici unsuru olan "yetkisi veya denetimi altında hareket etme" ifadesinin içeriği itibarıyla belirsizliği öğretide eleştirilmektedir. "…*Airbnb gibi, ev sahipleri üzerinde açıkça bir denetim yetkisi sahibi olan ya da en azından bu platform aracılığıyla yapılan sözleşmenin önemi nedeniyle bir dereceye kadar sorumluluk sahibi olması gereken bir platformla ilgili olarak bu tür zorlukları ortaya çıkaran bir kavramla karşı karşıyayız. Ve gerçek şu ki şu anda düzenlemenin nasıl yorumlanacağını söylemek neredeyse imkânsızdır*." [Carvalho, e Lima, Farinha (n 18) 100]. Buna ek olarak tüketicinin korunmasına ilişkin hükümler söz konusu olduğunda sorumluluk muafiyetinin gerçek kapsamının ne olacağı tartışmalıdır. Öğretide en azından tüketici satımları ve dijital-çevrimiçi içerik veya dijital-çevrimiçi hizmetlerin tedariki ile ilgili olarak DSA'nın bu maddesinde öngörülmeyen durumlarda bile platformları dijital mal, içerik veya hizmetin uygunsuzluğundan sorumlu tutmak mümkün gibi gözüktüğü ifade edilmektedir. Bkz. Carvalho, e Lima, Farinha, (n 18) 100. Örneğin 2019/771 üye devletlerin Direktif hükümleri uyarınca sağlayıcı-satıcı olarak kabul edilemeyen kişiler yönünden de Direktif'teki sorumluluk esaslarının uygulanmasına yönelik hükmün uygulama alanını genişletme yetkisi tanımıştır. Bu kişilerin başında tüketici ile girişimci arasında aracılık hizmeti sunan platformlar gelmektedir. Üye devletler bu nedenle platformun üçüncü bir tarafça satılan malların sözleşmeye aykırılığından sorumlu olduğunu öngörebilir. Bu durumda DSA hükümlerinin de uygulama alanı genişleyecektir. Ayrıca bkz. Kraul and Schmidt (n 39) 179.

[74] Bkz. DSA m. 30/1.

[75] Bilgiler, taraflar arasındaki sözleşme ilişkisi süresince saklanacaktır. Ayrıca bkz. DSA m. 30.

[76] Bu kapsamda örneğin 2011/83/EU sayılı Direktif (tüketici hakları-m. 6-8), 2005/29/EC sayılı Direktif m. 7 (haksız ticari uygulamalar) ve 98/6/EC sayılı Direktif m. 3 (fiyatların belirtilmesi) hükümlerinin gereklerine uygunluk Dibace (*Recitals*)'de örnek verilen Birlik hukuku düzenlemeleridir. Bkz. DSA-Recitals 74.

başarısının önemli bir kısmı tam olarak bilgiyi sunuş biçimleridir[77]. DSA, tüketicilere sunulan bilgilerle ilgili olarak bir yandan bu bilgilerin belirli bir şekilde sunulmasına ilişkin ölçütler hakkında tüketicilerin yeterli düzeyde bilgilendirilmesini; diğer yandan da bu bilgilerin sunulma şekline etki edebilmelerini (belirleme imkânı) sağlamayı amaçlamaktadır (DSA m. 27)[78]. Söz konusu bilgilendirme en azından hizmetin muhatabına önerilen bilgilerin belirlenmesindeki en önemli ölçütleri ve bilgilerin profilleme ve çevrimiçi davranışlarına göre önceliklendirilme tercihleri de içermelidir[79]. Bu bilgilendirme de kolayca erişilebilir olmalıdır[80].

Sonuç itibarıyla DSA hükümleri şeffaflık ve bilgilendirmeye dair düzenlemeleri güçlendirmekte ve çevrimiçi platformlara bu konu özelinde daha detaylı yükümlülükler öngörmektedir. Bu yönüyle daha önce de işaret edildiği üzere "yenilikçi" olarak adlandırılabilecek DSA hükümlerinin çocukların korunmasına dair özel mekanizmalarına, takip eden bölümde yer verilecektir.

C. Çocukların Çevrimiçi Ortamda Korunması

İçerik paylaşım platformlarının gücü ve dijital dünyada çocukların bu platformlarda hem kullanıcı hem de içerik üreticisi olarak var olmaları, onların zararlı içeriğe ve suistimale maruz kalması tehlikesini de beraberinde getirmektedir. Bu sebepledir ki Google 16.10.2023 tarihinde çocukların ve gençlerin çevrimiçi ortamlarda korunmasına yönelik gerçekleştirilecek düzenleme faaliyetlerine katkı sunmak amacıyla "*Legislative Framework to Protect Children and Teens Online (Çocuklar ve Gençlerin Çevrimiçi (Ortamlarda) Korumasına dair Yasal Çerçeve)*" isimli metni yayımlamıştır[81].

DSA kapsamında da çocukların çevrimiçi dünyayla sıkı ilişkisinin ortaya çıkardığı endişelerin giderilmesine ve çocuğun üstün yararının korunmasına yönelik birtakım esaslar öngörülmüştür. Çalışmanın bu kısmında DSA hükümlerinin, içerik paylaşım platformlarının kullanım koşullarının "çocukların zararlı içeriklerden korunmasına yönelik tasarlanması" yükümlülüğüne dair öngörülen esaslar değerlendirilecektir.

---

77 Ayrıca bkz. Carvalho, e Lima, Farinha (n 18) 99.

78 Ayrıca DSA m. 15/1 uyarınca, yılda en az bir kez gerçekleştirilen içerik gözetimi hakkında bir şeffaflık raporu yayınlama yükümlülüğü öngörülmüştür. Nitekim bunun öncesinde de platformlar, şeffaflık raporları aracılığıyla içerik düzenleme uygulamalarının dışarıdan incelenmesini kolaylaştırmak için çaba sarf etmekteydi. Örneğin Aralık 2021'den bu yana *YouTube* altı ayda bir Telif Hakkı Şeffaflık Raporu yayınlamaktadır. Bkz. Copyright Transparency Report H1 2021' (YouTube 2024) <https://transparencyreport.google.com/youtube-copyright/intro?hl=en> accessed 2 August 2024. Bu raporların, içerik denetleme kararlarının nasıl alındığını ve uygulandığını göstererek hesap verebilirliğin ve şeffaflığın teşvik edilmesinde önemli bir rol oynadığı yönünde bkz. Juřičková (n 55) 4. Şeffaflık raporlarının "şeffaflığına" dair eleştiriler için ayrıca bkz. Aleksandra Urman and Mykola Makhortykh, 'How Transparent Are Transparency Reports? Comparative Analysis of Transparency Reporting across Online Platforms' (2023) 47 Telecommunications Policy 1-1 vd.

79 DSA-Recitals 70.

80 Ayrıca bu öneri sistemlerinin sahte haberlerin veya diğer yasadışı bilgilerin yayılması için bir araç olma ihtimali, çok büyük çevrimiçi platformlar tarafından yapılan risk analizi ve risk hafifletici önlemlerin de dikkate alınması gerektiği anlamına gelmektedir. Bkz. DSA-Recitals 34.

81 Bkz. <https://static.googleusercontent.com/media/publicpolicy.google/en//resources/youth-legislative-framework.pdf> accessed 2 August 2024.

Akabinde içerik paylaşım platformlarının kullanım koşullarında yer alan çocuğun zararlı içeriklerden korunmasına ilişkin hükümler karşılaştırmalı olarak incelenecek ve içeriğe yönelik müdahalenin ifade özgürlüğüne etkisi sorunu ele alınacaktır.

Örnek içerik sağlama platformu olarak aktif kullanıcı sayılarının yüksekliği sebebiyle *Google*'a ait olan *Youtube,* Meta bünyesinde yer alan *Instagram* ve *TikTok* kullanım koşulları tercih edilmiştir. Bu noktada en çok kullanıcı sayısı *Facebook'a* ait olmakla birlikte bu uygulamanın değerlendirme için tercih edilmeme sebebi; çocuklar arasında yaygın olarak kullanılmamasıdır. Ayrıca Türkiye'den günlük erişimin en fazla olduğu içerik sağlama platformu *YouTube*'dur[82].

1. Çocukların Çevrimiçi Ortamda Korunması İhtiyacı ve DSA'nın Bu Korumayı Sağlamadaki Yeterliliği

Çocuklar bakım ve korunmaya ihtiyaç duymaları; gelişim dönemlerinde dış tehditlere karşı "savunmasız" addedilmeleri nedeniyle hassasiyetle yaklaşılması gereken bir gruptur[83]. Kitle iletişim araçlarındaki her büyük yenilik dalgasıyla birlikte yeni teknolojilerin özellikle de çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin tartışmalar da yeniden alevlenmektedir. Bir diğer ifadeyle çocukların zararlı içeriklerden korunmasına yönelik tartışmalar bugüne özgü ve yeni değildir[84]. Çevrimiçi dünya özelindeyse 1990'ların başından günümüze çocukların korumasız olduğundan endişe duyulan iki temel konu vardır: (1) çocukların cinsel istismara maruz kalması; (2) çocukların şiddet, nefret ve ırkçılığa dair uygunsuz içeriklere erişimi[85].

Çevrimiçi dünyaya ilişkin çocukların karşılaşabileceği risklerden bu çalışma özelinde öncelikli önem arz edenler, temelde çocukların karşısına çıkan içeriklere dair olanlardır. Buna göre zararlı içerik olarak nitelendirilen müstehcenlik, zorbalık, şiddet ve nefret söylemi içeren içerikler bu kapsama girmektedir. Buna ek olarak tüketime yönlendiren içeriklerin de zararlı içerik niteliğine yönelik değerlendirmelere yer verilecektir.

2. DSA Hükümleri Uyarınca Çevrimiçi Platformların Çocukların Korunmasına Dair Yükümlülükleri

Çevrimiçi dünyada çocukların korunmasına yönelik her gün yeni bir adım atılmaktadır. Bu kapsamda örneğin Avrupa Komisyonu, *Meta* ve bir diğer sosyal medya şirketi *Snap*'e 1 Aralık 2023'e kadar süre vererek, bu platformlardan çocukları hukuka aykırı saldırılardan nasıl korudukları hakkında daha fazla bilgi talep etmiştir. 2023 Kasım'ında

82 Bkz. < https://www.similarweb.com/tr/top-websites/turkey/> accessed 4 August 2024.

83 Ruhdan Uzun, 'Protecting Children From Harmful Content in New Medıa: An Ethical Approach' 1 (2018) Etkileşim 31, 32.

84 See also Uzun (n 83) 32-33.

85 Uzun (n 83) 32.

benzer talepler *YouTube* ve *TikTok* gibi platformlara gönderilmiştir[86]. Buna ek olarak yürütülen tüm faaliyetler ve yürürlükteki hukuki düzenlemelere rağmen çocuk korumasının çevrimiçi dünyada yetersiz olduğu fikri hakimdir. Örneğin Birleşik Krallık veri koruma otoritesi *Information Commissioner's* Office (ICO), 2 Ağustos 2024 tarihli duyurusunda 11 sosyal medya platformunu çocukların gizliliğini korumadıkları gerekçesiyle uyarmıştır[87]. Bu kapsamda ilgili platformlardan varsayılan gizlilik ayarları, konum bilgisi, yaş doğrulaması ve davranışsal reklamcılık uygulamaları hakkında kurallara uyduklarına dair bir açıklama yapmaları talep edilmiştir[88]. Bu itibarla çocukların çevrimiçi dünyada korunmasına yönelik endişeler hâlihazırda varlığını korumaktadır. DSA da bu endişelerin giderilmesine yönelik önemli bir adımdır.

DSA'nın varlık amaçlarından biri ifade edildiği üzere kullanıcılara ve bu kapsamda çocuklara çevrimiçi platformlarda daha güvenli bir deneyim sunmak, girişimcilerin kullanıcıları azami ölçüde bilgilendirmesinin sağlanması ve şeffaflığın hâkim olduğu bir çevrimiçi dünyanın oluşturulmasıdır. DSA m. 14 (*Terms and Conditions-Kullanım Koşulları*) çevrimiçi platformların bir alt türü olan içerik paylaşım platformlarını da kapsar şekilde kullanım koşullarının çocuklara özgü tasarlanması yükümlülüğüyle; kullanıcıların ifade hürriyeti de dahil olmak üzere tüm temel hak ve hürriyetlerinin korunmasına yönelik gerekli önemlerin alınmasını öngörmektedir. Yine bu çerçevede içerik paylaşım platformları, kullanım koşullarında çocukların zararlı içeriklerden korunmasını da gözeterek birtakım koruma mekanizmaları ve davranış kuralları (*code of conduct*) oluşturmalıdır[89].

Sonuç itibarıyla çocukların zararlı içeriklerden korunmasına yönelik hukuki düzenlemelerde, zamana ve değişen ihtiyaçlara uyum sağlayacak şekilde "zararlı içerik" kavramı tanımlanmamıştır. Bunun yerine içerik paylaşım platformlarının platform içi davranış kuralları belirlemesi ve bunu kullanıcıları için kullanım koşulu (sözleşme hükmü) haline getirmesi gerektiği düzenlenmiştir. Söz konusu kullanım koşullarının incelenmesine geçilmeden önce çocukların korunmasına yönelik hükümlerin de esasında içerik denetiminin bir görünümü olduğuna dikkat çekilmelidir. Zira böylece DSA'nın amaçlarına ulaşmadaki başarısına dair değerlendirmelerde bulunulması kolaylaşacaktır.

---

86 <https://www.reuters.com/technology/meta-snap-must-detail-child-protection-measures-by-dec-1-eu-says-2023-11-10/?utm_source=substack&utm_medium=email> accessed 15 July 2024.

87 Bkz. ICO, Social media and video sharing platforms put on notice over poor children's privacy practices, <https://ico.org.uk/about-the-ico/media-centre/news-and-blogs/2024/08/social-media-and-video-sharing-platforms-put-on-notice-over-poor-children-s-privacy-practices/?utm_source=substack&utm_medium=email> accessed 3 August 2024.

88 Bkz. ibid. ICO ayrıca çevrimiçi hizmetlerin çocukların mahremiyetini nasıl etkilediğinin daha iyi anlaşılması için daha fazla bilgi ve araştırmaya ihtiyaç duyulan alanları belirlemiştir. Bu gerekçeyle çevrimiçi hizmet sunan aktörler, akademisyenler ve sivil toplum kuruluşları dahil olmak üzere tüm ilgili paydaşlardan çocukların korunmasına dair iki konuda görüşlerini ve çalışmalarını paylaşmaları için bir çağrı açmıştır. Bu alanlar: (1) Çocukların kişisel verilerinin şu anda öneri sistemlerinde nasıl kullanıldığı (onlara içerik sunmak amacıyla ilgi alanlarını ve tercihlerini öğrenmek için kişilerin bilgilerini kullanan algoritmalar); ve (2) 13 yaşın altındaki çocukların tespitinde kullanılan yaş doğrulama araçlarındaki son gelişmelerdir. Bkz. ICO (87).

89 DSA-Recitals para 104.

a. İçerik Paylaşım Platformlarının "Zararlı İçerik" Kavramını Ele Alış Şekilleri

Zararlı içeriğin tanımının yapılması ve çocukların korunması söz konusu olduğunda, çocuk pornografisi ve nefret söylemi gibi içeriklerin çocukların erişebileceği şekilde serbestçe dolaşmaması gerektiği konusunda bir fikir birliği olduğu ifade edilebilecektir[90]. Bununla birlikte şüphesiz bu kavramların kapsamlarına yönelik tartışmalar varlığını muhafaza etmektedir. Ayrıca çevrimiçi dünyada çocukların zararlı içeriklerden korunması tartışılırken; hukuka aykırı ve zararlı içerikler arasında ayrım yapmak gerekmektedir. Zararlı içerik kavramı hukuka aykırılığı da içeriğine alan geniş bir kavramdır. Ancak hukuka aykırı içeriklere yönelik mekanizmalar bu çalışmanın konusunun dışında kalmaktadır. Hukuka aykırı içeriğin çerçevesi kanunlar (üye ülke mevzuatı yahut ilgili hukuk düzeni) tarafından belirlenecektir. Zararlı içeriklerin ne olduğu ve çocukların bu içerikten korunmasına yönelik atılacak adımlarda yol gösterici olan ise çoğu zaman içerik paylaşım platformlarının kullanım koşulları ve bu koşullara dayanan uygulamalarıdır.

Hukuki çerçevenin ardından, uygulamadaki durumu göstermek amacıyla *YouTube, Instagram* ve *TikTok* uygulamaları tercih edilmiştir. Çalışmada kullanım koşullarının tüm hükümlerine değil; konu bakımından önem arz eden noktalarına değinilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere temelde 4 kıstas esas alınarak kullanım koşullarında zararlı içerik hükümleri incelenmiştir[91]. Bu kıstaslar öncelikle zararlı içeriğin nasıl tanımlandığı, bu kavramın somutlaştırılıp somutlaştırılmadığı, platformların bir denetim mekanizması öngörüp öngörmediği ve son olarak çocuklar bakımından özel bir düzenleme olup olmadığıdır.

Buna göre, *YouTube*'un zararlı içerik politikasını detaylandıran "Topluluk Kuralları" kapsamında, zararlı içerikler "Şiddet barındıran veya tehlikeli içerik" başlığı altında yer almaktadır. Zararlı içerikler, nefret söylemi, sansürsüz şiddet, taciz ve tehlikeli davranışların teşvik edilmesi gibi konuları kapsamaktadır. *YouTube*, zararlı içerik kavramını somutlaştırmak adına beş ayrı başlık belirlemiş; her başlık için kullanıcıları bilgilendiren videolar ve metinler hazırlamıştır[92]. Çocuklar içinse özel bir "Çocuk Güvenliği" politikası oluşturulmuştur. Küçüklerin cinsel istismarı, tehlikeli davranışlar veya siber zorbalık gibi ihlaller, topluluk kuralları ihlali olarak kabul edilmektedir[93].

---

90 See also Uzun (n 83) 33.

91 bkz. **Tablo 1**: İçerik Paylaşım Platformları Uygulamaları.

92 Zararlı içeriğin tanımı ve sınıflandırmalar için ayrıca bkz. YouTube Topluluk Kuralları, <https://support.google.com/youtube/answer/9288567?hl=tr#:~:text=%C5%9Eiddet%20bar%C4%B1nd%C4%B1ran%20veya%20tehlikeli%20i%C3%A7erik,i%C3%A7eriklere%20YouTube'da%20izin%20verilmez> accessed 6 October 2024.

93 Ayrıca bkz. YouTube Topluluk Kuralları, <https://support.google.com/youtube/answer/9288567?hl=tr#:~:text=%C5%9Eiddet%20bar%C4%B1nd%C4%B1ran%20veya%20tehlikeli%20i%C3%A7erik,i%C3%A7eriklere%20YouTube'da%20izin%20verilmez> accessed 6 October 2024.

Instagram uygulamasındaysa zararlı içerik, "Koşullar ve İlkeler" başlığı altında "Topluluk Kuralları" çerçevesinde düzenlenmiş olup zararlı içeriğin tanımına doğrudan yer verilmemiştir[94]. Bunun yerine, suç unsuru taşıyan içeriklerin topluluk kurallarını ihlal ettiği ve diğer kullanıcıların kişisel bilgilerini, şantaj, nefret söylemi ya da tehdit amaçlı paylaşmanın yasak olduğu belirtilmiştir. Platformun denetim mekanizması, kullanıcıların zararlı içerikleri bildirmesi üzerine harekete geçmenin yanı sıra platformun kendiliğinden de harekete geçmesini kapsamaktadır. İhlal durumunda içerik kaldırılabilir, hesap kapatılabilir veya başka kısıtlamalar uygulanabilir. Çocuklara yönelik olarak 18 yaş altı kullanıcılar için hassas içerikler ayrı bir politika altında tanımlanmıştır. Şiddet tasviri içeren görseller, müstehcen içerikler gibi unsurlar hassas içerikler olarak nitelendirilmiştir[95].

TikTok da Instagram gibi zararlı içerik politikası, "Topluluk İlkeleri" kapsamında "Güvenlik ve Nezaket" başlığı altında ele alınmakta olup zararlı içerik doğrudan tanımlanmamıştır[96]. Bunun yerine şiddet içeren davranışlar, nefret söylemi, gençlerin ve insan istismarı gibi suç unsuru taşıyan içerikler üzerinden denetim esasları belirlenmiştir. *TikTok*'un denetim ve yaptırım mekanizması kullanıcıların ihlal bildirimleri yapmasına olanak tanırken; platformun otomatik teknolojik inceleme ve ek güvenlik ekipleri ile proaktif olarak ihlalleri denetlediği belirtilmiştir. Buna göre kuralları ihlal eden içerikler platform tarafından kaldırılabilir veya içeriğe dair ek inceleme yapılabilir. Ayrıca 18 yaş altı kullanıcılar için "Hassas ve Yetişkinlere Yönelik Temalar" başlığı altında çocukların cinsel içerik, çıplaklık, rahatsız edici görseller ve hayvan istismarı gibi içeriklerden korunmasına yönelik özel politikalar oluşturulmuştur[97].

Sonuç itibarıyla zararlı içeriğin tanımına sadece *Youtube*'un politikasında rastlanmıştır. Ayrıca *YouTube* somutlaştırma bakımından örnek teşkil edebilecek şekilde zararlı içeriğin ne olduğunu video desteğiyle açıklamıştır[98]. Tüm kullanım koşullarında denetimin re'sen gerçekleştirilmesine yönelik hükümlere yer verildiği gibi; şikâyet -talep esaslı-değerlendirme yapılması imkânı (bildirim özelliği) tanındığı görülmektedir.

---

94 Ayrıca bkz. Instagram Topluluk Kuralları, <https://help.instagram.com/477434105621119?helpref=faq_content> accessed 6 October 2024.

95 Bu kullanım koşulunun üslup bakımından rahatsız edici, emir kipleri içeren ve buyurgan bir politika olduğu ve dikkat çekici biçimde diğer uygulamaların kurallarının kaleme alınış biçimden ayrıldığı ifade edilebilir. Ayrıca bkz. Instagram Topluluk Kuralları, <https://help.instagram.com/477434105621119?helpref=faq_content> accessed 6 October 2024.

96 TikTok Topluluk Kuralları, <https://www.tiktok.com/community-guidelines/tr-tr/> accessed 6 October 2024.

97 TikTok Topluluk Kuralları, <https://www.tiktok.com/community-guidelines/tr-tr/> accessed 6 October 2024.

98 Kullanım koşullarının yanında çöp adamların yer aldığı çizgi film benzeri bir anlatım ile politika muhatap kitlesi gözetilerek basitleştirilmiştir. Videonun içeriğinde ise oyun metodu kullanılarak (YouTube'da yer almasına izin verilen video içerikleri doğru yahut yanlış oyunuyla desteklenerek) zararlı içeriğin kapsamı açıklanmıştır. Bkz. <https://support.google.com/youtube/answer/2801999?hl=tr> accessed 15 July 2024.

Tablo 1: *İçerik Paylaşım Platformları Uygulamaları*

Platformun Adı:	Zararlı İçerik Tanımı	Somut örneklere yer verme	Çocuklara Özgü Politikalar	Denetim Mekanizması
YouTube	✚	✚	✚	✚
Instagram	✖	✖	✚	✚
TikTok	✖	✖	✚	✚

b. Kullanım Koşullarının Değerlendirilmesi

Üç farklı çevrimiçi hizmetin kullanım koşulları değerlendirildiğinde, hepsinde çocukların kullanım koşullarını anlamasını kolaylaştıracak açıklıkta bilgiler bulunduğunu söylemek (*YouTube* hariç) mümkün değildir. Çocuklara yönelik bir korumanın, muhatap kitlesi tarafından da anlaşılır olması, içeriğin nitelendirilmesi ve dolayısıyla denetlenmesi bakımından önemlidir. Bununla birlikte içerik paylaşım platformlarının korumanın hedefini dikkate alarak kullanım koşullarını tasarlamış olduklarını ifade etmek güçtür.

Bu durum sadece çocuklara yönelik korumayla sınırlı değildir. Aynı şekilde hukuka aykırı içerikle zararlı içerik kavramının aynı hükümler kapsamında ele alındığı görülmektedir.

Kullanım koşullarında ticari faaliyetlere yönelik bir "hassas/zararlı içerik" tanımına yer verilmemiştir. Bununla birlikte tüketime yönlendirici faaliyet ve içerikler de çocukların gelişimine olumsuz etki edebilecek bir risktir. Tüketime yönlendiren faaliyetler bakımından çocuklara özgü bir koruma esası öngörülmemiştir. Kişisel verilerin işlenmesinin zararlı içeriklerden başta çocukların korunmasıyla ilişkisi tüketime yönelik içerikler (özellikle davranışsal reklamcılık uygulamaları) yönüyle önem arz etmektedir.

Medya ve pazarlama sektörleri arasındaki ilişki, günümüz dünyasında farklı bir anlam kazanmış durumdadır. Hemen her çevrimiçi içeriğin temelinde tüketim kültürü yer almaktadır. Sosyal medyaya özgü tasarlanmış pazarlama stratejilerinin

ortaya çıkmasıyla birlikte çocuklar interaktif reklamcılığa karşı savunmasız hale gelmiştir. Günümüzde kullanıcılar ne yazık ki giderek artan bir biçimde para harcama imkânlarına göre tanımlanmakta ve değerlendirilmektedir. Bu durum hem çocukların hem yetişkinlerin fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Günümüzde içerik paylaşım platformlarında ticari ve ticari olmayan içerik ayrımı gittikçe silikleşmeye başlamıştır. Ayrıca özellikle çocukların içerikle reklam arasındaki ayrımı yapabilmesi zordur. Nitekim takip eden bölümde açıklanacağı üzere DSA'da çevrimiçi platformların özel nitelikli kişisel verileri işlemek suretiyle davranışsal reklamcılık uygulamalarında bulunmaları da yasaklanmıştır[99].

Kullanım koşullarında öngörülen topluluk kurallarının bir diğer ortak özelliğiyse "sadece kullanıcıların sözleşmesel yükümlülükleri" şeklinde kaleme alınmış olmalarıdır. Bununla birlikte topluluk kuralları (kullanım koşulları) esasında içerik paylaşım platformunun temel hak ve hürriyetlerin korunması başta olmak üzere kendi yükümlülüklerini yerine getirmesi için de vardır. Bir diğer ifadeyle kullanım koşulları uyarınca kullanıcıların uymakla yükümlü oldukları davranış kuralları, sadece kullanıcının yükümlülüğü değildir. Solayısıyla platformun bu hukuki ilişki uyarınca kuralların yerine getirilmesini beklemesi, onun bir hakkı (ifa menfaati) olarak nitelendirilemez. Aksine topluluk kurallarının uygulanmasını temin etmek, içerik paylaşım platformlarının da başta kullanıcılarına karşı bir yükümlülüğüdür.

Platformlar, kullanıcıların ifade hürriyetinin bir tezahürüdür. Zira ifade hürriyetinin bir görünümü de kişilerin düşünce ve fikirlerini içerik paylaşım platformlarında açıklayabilmesidir. Platformların topluluk kuralları, esasında doğrundan temel hak ve hürriyetlere yönelik bir sınırlama olduğu gibi kullanıcıların sözleşmesel menfaatlerinin de sınırlanmasıdır[100]. Kullanım koşullarının hepsinin ortak özelliği olarak ifade edilebilecek husus "zararlı içeriğin" mümkün olduğunca geniş ve kapsamının belirsiz tanımlanmış olmasıdır. Bu durum çocuğun üstün menfaatiyle ifade hürriyeti arasındaki dengede (her iki taraf bakımından da) terazinin şaşmasına sebep olabileceği gibi bireylerin davranışlarını yönlendirmeleri bakımından öngörülebilirliği de sınırlandırmaktadır[101].

---

99 Bkz. Bölüm Başlığı: D.

100 Bu durum aynı zamanda temel hakların yatay etkisi sorununun da canlanması anlamına gelmektedir. Özel hukukun öngördüğü eşitlik düzeninde özel hukuk ilişkilerinde kişilerin temel haklarına dayanıp dayanamayacağı ve dayanabilecekse dahi ne ölçüde dayanabileceği sorusu, temel hakların yatay etkisi olarak adlandırılan hukuki kavram kapsamında tartışılmaktadır. Türk hukukunda AY m. 11 ve 138 karşısında özel hukuk ilişkilerinde de anayasa hükümleri doğrudan uygulanacaktır. Bu durumda Anayasa'nın, anayasal haklara, anayasanın çizdiği sınırları aşan düzenlemeler bakımından doğrudan uygulanacağı savunulabilir. Böylece ilgili hüküm yokmuş gibi davranılıp; ilgili hakkı düzenleyen anayasa maddesi doğrudan uyuşmazlığa uygulanacaktır. Ayrıca bkz. Zafer Gören, 'Temel Hakların Özel Hukuk Düzenine Etkisi-Temel Hakların Yatay (Üçüncü Kişilere) Etkisi' içinde Özel Hukuk ve Anayasa Mahkemesi Kararları Sempozyumu I-11 Mayıs 2001 (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2004) 32-33; Tekin Akıllıoğlu, *İnsan Hakları Kavram Kaynaklar ve Koruma Sistemleri* (3. Bası, Yetkin Yayınları 2019) 102.

101 Kullanım koşullarıyla temel hak ve hürriyetlere yönelik sınırlamanın aynı zamanda genel işlem koşullarına yönelik denetimi de devreye sokacağı yönünde bkz. Gerald Spindler, 'Löschung und Sperrung von Inhalten aufgrund von Teilnahmebedingungen sozialer Netzwerke' (2019) 35 (4) Computer und Recht (CR) 238, 242.

Bir yandan sürekli değişen ve gelişen teknolojik imkânların temel haklara etkisi öngörülemezken; diğer yandan toplumların değer yargıları ve etik anlayışlarındaki dönüşüm de "zararlı içerik" kavramı üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Bu yönüyle örneğin "nefret söylemi, müstehcenlik, cinsel içerik" gibi kavramlar geniş ve sınırları belirsizdir. Bu kavramların sınırlarına yönelik tartışmalar devam ettiğinden çocuğun korunmasına yönelik her tartışma esasında ifade özgürlüğünün sınırlarının da tekrar gündeme getirilmesi anlamına gelmektedir. Bu durum sadece çocuklara yönelik uygulamalar bakımından değil; içeriğe yönelik her düzenleme bakımından söz konusudur[102].

İçerik paylaşım platformlarında çocuğun "zararlı içeriklerden" korunmasında öngörülen denetim mekanizması, öncelikle ebeveyn rızasıyla platforma üyelik ve ebeveyn kontrollü platform kullanımıdır. Zararlı içeriğin kendisine yönelik denetimse içeriğin kaldırılması veya erişim sınırlandırılmasıdır. Ancak yapılan araştırmalarda her iki denetim mekanizmasının da ulaşılmak istenen amaç bakımından elverişli olmadığı ortaya çıkmıştır. Şöyle ki çocuklar ebeveyn paylaşımlarından rahatsızlık duydukları gibi dijital araçları kullanmada ebeveynlerine kıyasla daha yetkindir. Durumu çarpıcı bir örnekle açıklamak gerekirse *Apple* bir *iPhone* kurulumu sırasında kullanıcıya "çevresindeki bir çocuktan destek almasını" önermektedir. Çocuklar çevrimiçi dünyanın "yerlisi iken, ebeveynleri ise yabancısı"dır. Erişim engelleri ise "keyfi uygulama" riski barındırmaktadır.

Netice itibarıyla her içerik paylaşım platformunun topluluk kurallarını kendisinin belirlemesi, kuralların platformla uyumlu olmasını temin ederken; kullanıcılar bakımından belirsizliklere yol açabilmektedir. Bu da kişilerin platform uygulamalarına mahkûm edilmesi sorununu gündeme getirdiği gibi DSA'nın amacını gerçekleştirmesini engellemektedir. Nitekim işaret edildiği üzere ICO, 2 Ağustos 2024 tarihli duyurusunda 11 sosyal medya platformunu çocukların gizliliğini korumadıkları gerekçesiyle uyarmıştır[103]. Avrupa Komisyonu, DSA çocuklar için daha güvenli bir çevrimiçi dünyanın oluşturulmasına dair hazırlanacak kılavuzlar ("*Protection of minors-guidelines*") hakkında kamuoyu görüşü talebiyle duyuru yayımlamıştır[104].

D. Özel Nitelikli Kişisel Veriler ve Davranışsal Reklamcılık Uygulamaları

DSA hükümlerinin bir diğer boyutu da reklamların belirlenebilirliği ilkesine (*the principle of identifiability of advertising*) ilişkin olarak tüketicinin korunmasıyla ilgilidir. Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR), bilgi edinme hakkı ve çevrimiçi

[102] Ayrıca bkz. Gerdemann and Spindler (n 38) 8. Alman Federal Anayasa Mahkemesinin *Facebook*'un içeriğe yönelik kullanım koşullarını temel hak ve hürriyetlere etkisi çerçevesinde değerlendirdiği kararı için ayrıca bkz. BGH, Urt. v. 29.7.2021-III ZR 179/20 (2021) GRUR 1433 para 54 vd.; BGH, Urt. v. 28.9.2022-VIII ZR 319/20 (2022) GRUR 1842 para 30 vd.

[103] Bkz. ICO (n 87).

[104] Nihai kılavuzların ise 2025'in ilk yarısında kabul edilmesi beklenmektedir. Bkz. European Commison, <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14352-Protection-of-minors-guidelines_en?utm_source=substack&utm_medium=email> accessed 3 August 2024.

reklamlar söz konusu olduğunda DSA hükümlerini tamamlamaktadır[105]. Bu başlık kapsamında reklamcılık faaliyetlerine yönelik özellikle DSA m. 26, 39 ve 46'da öngörülen esaslar değerlendirilecektir.

Davranışsal reklamcılık faaliyetlerine yönelik düzenlemelerden önce DSA gerçekleştirilen tüm reklamcılık faaliyetleri yönünden birtakım kıstaslar içermektedir. DSA'da reklam faaliyetlerinde şeffaflığın temin edilmesine yönelik birtakım önemli ölçütler öngörülmüştür[106]. Buna göre: Çevrimiçi arayüzlerinde reklam sunan çevrimiçi platformlar, her bir münferit kullanıcıya sunulan her bir reklam için hizmet muhataplarının DSA m. 26/1'de 4 bent (a-d) halinde sayılan bilgileri açık, öz ve net bir şekilde ve eş zamanlı olarak belirleyebilmelerini sağlamalıdır. Örneğin reklamın kimin adına yayınlandığının, bir diğer ifadeyle kural olarak tüketicinin daha sonra kendisiyle bir sözleşme imzalayabileceği girişimcinin belirtilmesi gerekmektedir[107].

Reklamın söz konusu kişiye hangi gerekçeyle gösterildiğini ve başka bir kişiye gösterilmediğini belirleyen ana parametreler de açıklanmalıdır. Reklamların otomatikleştirilmesi -otomatik karar alma mekanizmalarıyla tasarlanması- ve kişiselleştirilmesi, muhataplarının giderek daha kesin ve titiz bir şekilde seçilmesini mümkün kılmakta bu da muhtemelen ayrımcılık sorunlarına ve tüketici verilerinin toplanması ve işlenmesiyle bağlantılı şeffaf olmayan uygulamalara yol açmaktadır. Bu kapsamda DSA hükümleri, şeffaflığın sağlanmasına yöneliktir.

Çevrimiçi platform sağlayıcılarının, GDPR m. 9/1'de atıfta bulunulan özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi suretiyle GDPR m. 4/4 numaralı bendinde tanımlanan profillemeye dayalı olarak reklam faaliyetlerinde bulunmaları yasaklanmıştır (DSA m. 26/3).

Bu yasağın temelinde DSA-Giriş 69 kapsamında "manipülatif tekniklerin toplumu olumsuz etkilemesi riskiyle dezenformasyon kampanyalarına katkıda bulunulması veya belirli gruplara karşı ayrımcılık yaparak toplumsal zararları artması" kaygısı yer almaktadır[108]. Zira: "*Çevrimiçi platformlar bu tür uygulamalar için özellikle hassas ortamlardır ve daha yüksek bir toplumsal risk barındırmaktadır. Sonuç olarak çevrimiçi platform sağlayıcıları, GDPR m. 4/b. 4'te tanımlandığı üzere, GDPR m. 9/1 kapsamında tanımlanmış özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi suretiyle bu verilere dayalı profilleme kategorilerini kullanarak profillemeye dayalı reklamlar sunmamalıdır (davranışsal reklamcılık)*"[109].

[105] European Commission, Digital Services Act para 5, 19 ve 20; EDPS, Opinion 9/2021 (10.02.2021) 7.

[106] DSA m. 26.

[107] DSA m. 26/1/b.

[108] DSA-Recitals, para 69.

[109] DSA-Recitals, para 69.

Veri koruma hukukunda kişisel verilerin özel nitelikli kişisel veriler ve alelade kişisel veriler şeklinde tasnif edildiği görülmektedir[110]. DSA m. 28/3'te de atıf yapılmış bulunan GDPR m. 9 uyarınca özel nitelikli kişisel veri kategorileri sayılmıştır. Buna göre: "*Irk veya etnik köken, siyasi görüş, dini veya felsefi inanç veya sendika üyeliğini ortaya koyan kişisel verilerin işlenmesi ve genetik verilerin, bir gerçek kişiyi benzersiz bir şekilde tanımlamak amacıyla biyometrik verilerin, sağlıkla ilgili verilerin veya bir gerçek kişinin cinsel yaşamı veya cinsel yönelimi ile ilgili verilerin işlenmesi yasaktır*" (m. 9/1). Özel nitelikli kişisel veriler, sayılanlarla sınırlıdır. Yorum yoluyla özel nitelikli kişisel verilerin kapsamının genişletilmesi mümkün değildir[111]. Özel nitelikli kişisel veriler ancak GDPR m. 9'da yer alan istisnai hâllerde işlenebilir[112].

Profillemeyse bir veri işleme yöntemidir. Buna göre: "*bir gerçek kişiyle ilgili belirli kişisel hususları değerlendirmek özellikle de söz konusu gerçek kişinin işteki performansı, ekonomik durumu, sağlığı, kişisel tercihleri, ilgi alanları, güvenilirliği, davranışları, konumu veya hareketleriyle ilgili hususları analiz etmek veya tahmin etmek amacıyla kişisel verilerin kullanılmasını içeren kişisel verilerin her türlü otomatik işleme tabi tutulması anlamına gelmektedir*"[113].

GDPR uyarınca bir veri işleme faaliyetinin biyometrik veri işleme faaliyeti ve dolayısıyla özel nitelikli veri işleme faaliyeti olarak nitelendirilmesi, veri işlemenin sadece gerçek kişinin kimliğini belirlemek amacıyla[114] gerçekleştirilmesine özgülenmiş ve bu amaç uyarınca işlenmesinin de kural olarak yasak olduğu düzenlenmiştir[115]. Bu çerçevede bir kişinin parmak izi, fotoğrafı, görüntüsü ya da sesinin işlendiği bir veri işleme faaliyeti amacı esas alınarak değerlendirilecek ve hangi hükümlere tabi olduğu belirlenecektir[116]. Örneğin bir kişinin yalnızca kimliğinin belirlenmesi için gerçekleştirilen parmak izi, fotoğrafı, görüntüsü ya da ses verisinin özel bir teknoloji ile işlenmesi halinde özel nitelikli veri işleme faaliyetinin varlığından bahsedilecektir[117]. Kişinin kimliğini tespit amacı dışında bir amaç için gerçekleştirilen veri işleme faaliyetleri alelade veri işleme faaliyeti olarak nitelendirilecektir[118].

---

110 Ludmila Georgieva and Christopher Kuner, 'Article 9. Processing of special categories of personal data' iç Christopher Kuner, Lee A. Bygrave and Christopher Docksey (edr), *The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Commentary* (Oxford 2020) 373; ayrıca bkz. Elif Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması* (4. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2020) 277 vd.; Mesut Serdar Çekin, Ahmet Esad Berktaş ve A. Furkan Akıncı, *Veri Hukuku* (On İki Levha Yayıncılık 2022) 196 vd.

111 Georgieva and Kuner (n 110) 373.

112 Özel nitelikli veriler düzenlemede belirtilen haller dışında işlenemeyeceğinden, bu veriler bakımından "kesin işleme yasağı" mevcuttur. Ayrıca bkz. Georgieva and Kuner (n 110) 366 vd.

113 GDPR m. 4/b. 4.

114 "*Biometric data for the purpose of uniquely identifying a natural person"* bkz. GDPR m. 9.

115 Bu tartışma için bkz. Georgieva and Kuner (n 110) 374; Türk hukukunda bkz. Ömer Ekmekçi, Nafiye Yücedağ, Elif Beyza Akkanat-Öztürk ve Şehriban İpek Aşıkoğlu, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (On İki Levha Yayıncılık 2024) 59 vd.

116 Ekmekçi, Yücedağ, Akkanat-Öztürk ve Aşıkoğlu (n 115) 59.

117 Bkz. GDPR-Recitals para 51; Georgieva and Kuner (n 110) 374; Ekmekçi, Yücedağ, Akkanat-Öztürk ve Aşıkoğlu (n 115) 59-60.

118 Ekmekçi, Yücedağ, Akkanat-Öztürk ve Aşıkoğlu (n 115) 60.

Bu gibi hâllerde artık özel nitelikli kişisel veri işlenmesinden söz edilemeyecektir[119].

ABAD'ın 1 Ağustos 2022 tarihli kararıysa özel nitelikli kişisel veri işleme faaliyetinin varlığının tespitinde yeni bir yaklaşım içermektedir[120]. Karara konu olayda AB üyesi Litvanya'nın yargı makamları tarafından ön sorun olarak ABAD'ın GDPR m. 6/1/e ve m. 9/1 hükümlerini yorumlaması talep edilmiştir.

Uyuşmazlık konusu olay Litvanya'da kamu hizmetinde veya kamu yararı için çalışan kişilerin çıkar çatışmalarını belgelemeye dair getirilmiş ulusal düzenlemelerle ilgilidir. "Menfaatlerin Uzlaştırılması Kanunu" başlığını taşıyan düzenleme uyarınca yukarıda sayılan kişiler, kendileri ve eşleri, birlikte yaşadıkları kişiler veya partnerleri ("*his or her spouse, cohabitee or partner*") hakkındaki birtakım bilgileri (ad, soyadı, kişisel kimlik numarası, sosyal güvenlik numarası, işveren(ler) ve görevler "*forename, surname, personal identification number, social security number, employer(s) and duties*")[121] Baş Resmi Etik Komisyonuna bildirme yükümlülüğü altındadır[122]. Bu bildirim Baş Etik Komisyonunun internet sitesinde yayımlanmaktadır[123].

Litvanya hukuku uyarınca kamu makamlarına açıklanma zorunluluğu öngörülen bu bilgiler, ilk bakışta özel nitelikli veri değildir. Ancak Litvanya yargı makamı: "*Kanunun 10. maddesi gereği beyan edilmesi zorunlu olan kişisel verilerin, beyan sahibinin eş, birlikte yaşadığı kişi veya hayat arkadaşı ("partner") ile ilgili isim verisinden beyan sahibinin ve eşinin, birlikte yaşadığı kişinin veya hayat arkadaşının cinsel yaşamı veya cinsel yönelimi hakkında belirli bilgilerin çıkarsanabileceği (to deduce)*"[124] görüşüyle düzenlemeyi ABAD'ın önüne taşımıştır.

ABAD ise: "*bir gerçek kişinin cinsel yönelimini karşılaştırma veya çıkarsama içeren bir fikir yürütme ile açığa çıkarabilecek verilerin 95/46/AT numaralı Yönerge m. 8/1 ve GDPR m. 9/1'in amacı doğrultusunda özel nitelikli kişisel veri kategorilerine girip girmediğinin*" belirlenmesi gerektiğini hükmün sadece lafzının değil, amacının da dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır[125].

Sonuç olarak ABAD, GDPR m. 9/1 hükmünün kapsamında; bir gerçek kişiye ilişkin özel nitelikleri verileri dolaylı olarak ortaya çıkarma ihtimali bulunan kişisel verilerin işlenmesi faaliyetlerinin de yer aldığı kanaatindedir. Buna göre veri koruma

---

119 Georgieva and Kuner (n 110) 374; Ekmekçi, Yücedağ, Akkanat-Öztürk ve Aşıkoğlu (n 115) 60.

120 Ayrıntılı değerlendirme için ayrıca bkz. Ekmekçi, Yücedağ, Akkanat-Öztürk ve Aşıkoğlu (n 115) 60 vd.

121 *OT v Vyriausioji tarnybinės etikos komisija,* Case C-184/20 (CJEU 01August 2022) N 29.

122 Bu bilgiler arasında (diğerlerinin yanı sıra) isim, kişisel kimlik numarası, sosyal güvenlik numarası, istihdam durumu, sendikalara ve/veya siyasi partilere üyelik veya taahhütler ve son 12 takvim ayı içinde gerçekleştirilen 3.000 Euro'nun üzerindeki işlemlere ilişkin bilgiler yer almaktadır. Resmi Etik Komisyonu daha sonra bu bilgileri (kimlik numaraları, sendikalara veya siyasi partilere üyelik veya taahhütler hariç) kamuya açık bir internet sitesinde "beyan" olarak yayınlayacaktır. Bkz. *OT* (n 121) N 29.

123 *OT* (n 121) N 41, 83.

124 *OT* (n 121) para 119.

125 *OT* (n 121) para 120 vd.

hukukunun etkinliğinin ve gerçek kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasının tehlikeye atılmaması için GDPR m. 9'da öngörülen güçlendirilmiş koruma rejimi bu tür veri işleme faaliyetlerini de kapsar[126]. ABAD kararında veri işleme faaliyeti bakımından amaç esaslı değil; sonuç esaslı hareket etmiştir.

Kararın inceleme konusu yönünden önemiyse platformlar bakımından DSA uyarınca tabi olduğu yükümlülüklerin içeriğinin belirlemesine etkisidir. Bu kapsamda özel nitelikli kişisel veri işleme faaliyetinin varlığını tespit için veri koruma otoriteleri başta olmak üzere bu alanda etkili karar mercilerinin güncel yaklaşımları sıkı bir şekilde takip etmelidir[127]. Böylece DSA m. 26/3'ün çizdiği yasağın kapsamının doğru tespiti mümkün olabilecektir. Bu takdirde gerçekleştirilecek reklamcılık faaliyetlerinde veri kategorileri otoritelerin bu sıkı yaklaşımı esas alınarak dikkatle incelenmelidir.

Sonuç

Dijital Hizmetler Yasası, Avrupa Birliği'nin dijital alanı düzenlemeye yönelik en kapsamlı ve yenilikçi girişimlerinden biridir. Bu düzenleme, çevrimiçi platformların sorumluluklarını ve yükümlülüklerini netleştirmekte; dijital hizmetlerin daha güvenli ve şeffaf bir şekilde sunulmasını hedeflemektedir. DSA, internet ortamındaki yasal belirsizlikleri azaltmayı, kullanıcı haklarını korumayı ve platformların toplum üzerindeki etkisini denetlemeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma da DSA'nın çevrimiçi platformlar üzerindeki ve potansiyel etkilerini kapsamlı bir şekilde ele alınmasına özgülenmiştir. Böylece Türk hukukunda yapılacak değişiklikler için de bir katkı sunulması hedeflenmiştir.

İlk olarak çevrimiçi platformların, geçmişte pasif aracı rolünden aktif denetleyiciye evrilmesi, bu platformların işleyişinde köklü değişikliklere yol açmıştır. Platformların artık sadece yer sağlayıcı olarak değil; aynı zamanda içerik denetleyicileri olarak da sorumluluk taşımaları, dijital ekosistemin güvenliği açısından kritik bir adım olarak değerlendirilebilir. Bu durum, DSA'nın düzenleyici yapısının önemini ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte DSA'nın uygulanması sürecinde çeşitli zorluklar ve tartışmalar da gündeme gelmektedir. Özellikle ifade özgürlüğüyle zararlı içeriklerin denetimi arasındaki denge, düzenlemenin en karmaşık ve tartışmalı yönlerinden biridir. Platformların, içeriklerin yasal olup olmadığını belirlerken objektif ölçütler kullanmaları zorunlu kılınmakla birlikte bu ölçütlerin tespiti, uygulanması ve ölçütlere uygunluğun denetlenmesi, yukarıda ayrıntısıyla açıklandığı üzere her bir çevrimiçi platform özelinde farklılık göstermektedir. Ayrıca şeffaflık hükümleri, platformların içerik

[126] *OT* (n 121) para 123-127.

[127] Karara yönelik değerlendirmeler için ayrıca bkz. Ekmekçi, Yücedağ, Akkanat-Öztürk ve Aşıkoğlu (n 115) 61 vd.

denetimi süreçlerinin daha açık ve hesap verebilir olmasını sağlasa da kullanıcılar tarafından nasıl algılanacağı ve uygulanacağı önemli bir belirsizlik olarak kalmaktadır.

DSA'nın çocukların çevrimiçi ortamda korunmasına yönelik getirdiği hükümler dikkat çekicidir. Çocukların dijital dünyada karşılaştıkları riskler ve zararlı içerikler, platformların bu konuda daha proaktif ve titiz davranmasını gerektirmektedir. DSA, bu alanda belirli standartlar getirmekte ve platformların çocuk haklarını korumak için alması gereken tedbirleri netleştirmektedir. Ancak bu tedbirlerin platformlar tarafından nasıl uygulanacağı ve etkinliğinin nasıl ölçüleceği, düzenlemenin uygulanabilirliği açısından önemlidir.

Özel nitelikli kişisel verilerin korunması ve davranışsal reklamcılık uygulamalarına ilişkin düzenlemeler de DSA'nın bir diğer önemli boyutunu teşkil etmektedir. Kullanıcı verilerinin işlenmesi ve bu verilerin ticari amaçlarla kullanılması, dijital platformların en çok eleştirilen yönlerinden biridir. DSA, bu konuda da daha sıkı kurallar getirerek kullanıcı verilerinin korunmasını ve bir hukuka uygunluk sebebine dayanmayan kişisel veri işleme faaliyetlerini engellemeyi amaçlamaktadır[128]. Bu, kullanıcı güvenini artıracak bir adım olarak nitelendirilebilecekse de platformlar için ek yükümlülük ve maliyetler anlamına gelmektedir.

DSA'nın çevrimiçi platformlar üzerindeki etkileri, dijital hizmetlerin daha düzenli, güvenli ve şeffaf bir yapıya kavuşmasına katkı sağlayacak niteliktedir. Ancak bu yasanın hedeflerini gerçekleştirecek bir uygulama, platformların sadece hukukî yükümlülüklerini yerine getirmekle kalmayıp aynı zamanda kullanıcıların haklarını ve özgürlüklerini de koruma altına alacak bir bilinçle hareket etmelerini gerektirmektedir.

DSA, Avrupa Birliği'nin çevrimiçi dünyanın düzenlenmesindeki "liderlik" rolünü pekiştirse de bu düzenlemeye uyum sürecinde platformlar ve otoriteler arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesi, düzenlemenin etkinliği açısından büyük önem taşımaktadır. Bu yönüyle DSA'nın sınır ötesi hizmet sunan platformların DSA hükümlerine uyum sağlama zorunluluğu, farklı ülkelerin hukuk sistemleri arasında uyumlaştırma ve iş birliği gereksinimini artırmış durumdadır. Bu bağlamda DSA'nın uygulanmasının, farklı hukuk düzenlerinde yeni düzenlemelerin ve yargı kararlarının gelişmesine de yol açacağı beklenen bir neticedir. Avrupa Birliği'nin bu yasayla dijital alanda küresel bir standart belirleme çabası, diğer ülke hukuklarında da benzer düzenlemelerin gerçekleştirilmesi ihtimalini artırmaktadır[129].

[128] Bir diğer ifadeyle GDPR ile uyumlu bir çevrimiçi dünya kurulması temel hedeflerdendir.

[129] Nitekim yakın tarihli bir gelişme olarak Avrupa Komisyonu Meta'ya DSA hükümlerine uyum durumunu ölçmek bakımından birtakım sorular yöneltmiş ve 6 Eylül 2024'e kadar bu soruların cevaplanmasını talep etmiştir. Ayrıca bkz. Commission sends request for information to Meta under the Digital Services Act (16.08.2024) <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-sends-request-information-meta-under-digital-services-act-2 > accessed 20 August 2024.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- E.B.A.Ö., E.E.A.; Veri Toplama- E.B.A.Ö., E.E.A.; Veri Analizi/Yorumlama- E.B.A.Ö., E.E.A.; Yazı Taslağı- E.B.A.Ö., E.E.A.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- E.B.A.Ö., E.E.A.; Son Onay ve Sorumluluk- E.B.A.Ö., E.E.A.; Malzeme ve Teknik Destek- E.B.A.Ö., E.E.A.; Süpervizyon- E.B.A.Ö., E.E.A.
Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.
Author Contributions: Conception/Design of Study- E.B.A.Ö., E.E.A.; Data Acquisition- E.B.A.Ö., E.E.A.; Data Analysis/Interpretation- E.B.A.Ö., E.E.A.; Drafting Manuscript- E.B.A.Ö., E.E.A.; Critical Revision of Manuscript- E.B.A.Ö., E.E.A.; Final Approval and Accountability- E.B.A.Ö., E.E.A.; Material and Technical Support- E.B.A.Ö., E.E.A.; Supervision- E.B.A.Ö., E.E.A.
Conflict of Interest: The authors has no conflict of interest to declare.
Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

Bibliyografya/Bibliography

Akıllıoğlu T, *İnsan Hakları Kavram Kaynaklar ve Koruma Sistemleri* (3. Bası, Yetkin Yayınları 2019).

BGH, Urt. v. 29.7.2021-III ZR 179/20 (2021) GRUR 1433.

BGH, Urt. v. 28.9.2022-VIII ZR 319/20 (2022) GRUR 1842.

Bradford A, *The Brussels Effect: How the European Union Rules the World* (Oxford University Press 2020).

Carvalho JM, Lima FA and Farinha M, 'Introduction to the Digital Services Act, Content Moderation and Consumer Protection' (2021) 3(1) Revista de Direito e Tecnologia 71-104.

Citron DK, 'Extremist Speech, Compelled Conformity and Censorship Creep', (2018) 93 Notre Dame Law Review 1035-1072.

Coöperatieve Vereniging SNB-REACT U. A. v. Deepak Mehta (C-521/17) EU:C:2018:639.

Copyright Transparency Report H1 2021' (YouTube 2024) <https://transparencyreport.google.com/youtube-copyright/intro?hl=en> accessed 2 August 2024.

Çekin MS, Berktaş AE ve Akıncı AF, *Veri Hukuku* (On İki Levha Yayıncılık 2022).

Çevik İ, 'AVRUPA BİRLİĞİ DİJİTAL HİZMETLER YASASI'NIN DEĞERLENDİRMESİ' (2023) 2 YBHD 387-419.

Ekmekçi Ö, Yücedağ N, Akkanat-Öztürk EB and Aşıkoğlu Şİ, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku (On İki Levha Yayıncılık 2024).

European Commission, 'Commission Advances towards an Enhanced Code of Conduct on Countering Illegal Hate Speech Online' (10 December 2023) <https://malta.representation.ec.europa.eu/news/commission-advances-towards-enhanced-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online-2023-10-12_en> accessed 15 July 2024.

European Commission, *Commission Advances towards an Enhanced Code of Conduct on Countering Illegal Hate Speech Online* < https://malta.representation.ec.europa.eu/news/commission-advances-towards-enhanced-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online-2023-10-12_en > accessed 15 July 2024.

European Commission, DSA Impact Assesment Report, Brussels, 15.12.2020 SWD(2020) 348 final part 1/2.

European Commission, DSA Impact Assesment Report, Brussels, 15.12.2020 SWD (2020) 348 final part 2/2.

European Commission, *The EU Code of conduct on countering illegal hate speech online*, <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combatting-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en> accessed 15 July 2024.

Eva Glawischnig-Piesczek v Facebook Ireland Ltd (C-18/18) EU:C:2019:821.

Frosio G and Geiger C, 'Taking fundamental rights seriously in the Digital Services Act's platform liability regime' (2023) 29 (1-2) European Law Journal 31-77.

Georgieva L and Kuner C, 'Article 9. Processing of special categories of personal data' iç Christopher Kuner, Lee A. Bygrave and Christopher Docksey (edr), *The EU General Data Protection Regulation (GDPR) A Commentary* (Oxford 2020).

Gerdemann S and Spindler G, 'Das Gesetz über digitale Dienste (Digital Services Act) (Teil 1)' (2023) 135 (1-2) GRUR 3-11.

Gören Z, 'Temel Hakların Özel Hukuk Düzenine Etkisi-Temel Hakların Yatay (Üçüncü Kişilere) Etkisi' içinde Özel Hukuk ve Anayasa Mahkemesi Kararları Sempozyumu I-11 Mayıs 2001 (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2004) 32-33.

<https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4328> accessed 4 August 2024.

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT accessed 6 October 2024.

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-sends-request-information-meta-under-digital-services-act-2> accessed 20 August 2024.

< https://www.similarweb.com/tr/top-websites/turkey/> accessed 4 August 2024.

<https://static.googleusercontent.com/media/publicpolicy.google/en//resources/youth-legislative-framework.pdf>accessed 15 July 2024.

<https://support.google.com/youtube/answer/2801999?hl=tr> accessed 15 July 2024.

<https://tr-tr.facebook.com/help/instagram/251027992727268> accessed 15 July 2024.

<https://www.reuters.com/technology/meta-snap-must-detail-child-protection-measures-by-dec-1-eu-says-2023-11-10/?utm_source=substack&utm_medium=email> accessed 15 July 2024.

<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/09/Orta-Vadeli-Program_2025-2027.pdf> Accessed 5 September 2024.

Hulin A, *Statutory media self-regulation: beneficial or detrimental for media freedom?* European University Institute Robert Schuman Centre for Advanced Studies Centre for Media Pluralism and Media Freedom, (EUI Working Paper RSCAS 2014/127, December 2014).

ICO, Social media and video sharing platforms put on notice over poor children's privacy practices, <https://ico.org.uk/about-the-ico/media-centre/news-and-blogs/2024/08/social-media-and-video-sharing-platforms-put-on-notice-over-poor-children-s-privacy-practices/?utm_source=substack&utm_medium=email> accessed 3 August 2024.

Instagram Topluluk Kuralları, <https://help.instagram.com/477434105621119?helpref=faq_content> accessed 6 October 2024.

Juřičková J, 'Enhancing Legitimacy of Content Moderation' (2024) 15 JIPITEC 2-12.

Kraul T and Schmidt JP, 'Plattformregulierung 2.0 –Digital Services Act und Digital Markets Act als Herausforderung für die Compliance-Organisation' (2023) Corporate Compliance Zeitschrift (CCZ) 16 (6) 177-189.

Küzeci E, *Kişisel Verilerin Korunması* (4. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2020).

McGonagle T, *Free Expression and Internet Intermediaries: The Changing Geometry of European Regulation*, in Giancarlo Frosio (ed.), Oxford Handbook of Online Intermediary Liability, (Oxford University Press, 2020).

L'Oréal and Othersv. eBay and Others (C-324/09) EU:C:2011: 474.

OT v Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, Case C-184/20 (CJEU 01August 2022).

Spindler G, 'Löschung und Sperrung von Inhalten aufgrund von Teilnahmebedingungen sozialer Netzwerke' (2019) 35 (4) Computer und Recht (CR) 238-247.

TikTok Topluluk Kuralları, <https://www.tiktok.com/community-guidelines/tr-tr/> 6 October 2024.

Turillazzi A, Taddeoa M, Floridi L and Casolar F, 'The Digital Services Act: An Analysis of Its Ethical, Legal, and Social Implications' (2023) 15 Law, Innovation and Technology 83-106.

Urman A and Makhortykh M, 'How Transparent Are Transparency Reports? Comparative Analysis of Transparency Reporting across Online Platforms' (2023) 47 Telecommunications Policy 1-15.

Uzun R. 'Protecting Children from Harmful Content in New Medıa: An Ethical Approach' (2018) 1 Etkileşim 31-43.

YouTube Çocuk Güvenliği ile İlgili Politikalar, <https://support.google.com/youtube/answer/2801999?hl=tr> 6 October 2024.

YouTube Topluluk Kuralları, <https://support.google.com/youtube/answer/9288567?hl=tr#:~:text=%C5%9Eiddet%20bar%C4%B1nd%C4%B1ran%20veya%20tehlikeli%20i%C3%A7erik,i%C3%A7eriklere%20YouTube'da%20izin%20verilmez> 6 October 2024.